

Januar 2008

Konjunkturbarometeret

for Rogaland

HOVEDTEMA: TRANSPORT

Skal Rogaland sammen med andre Vestlands-regioner styrkes og utvikle seg videre må transportinfrastrukturen i regionene og mellom regionene forbedres.

LANDETS MEST EKSPANSIVE FYLKE

Rogaland har lagt bak seg en periode med en formidabel vekst i sysselsettingen. Fylket har anslagsvis fått omlag 24 000 nye arbeidsplasser bare de to siste årene.

EN ATTRAKTIV REGION?

Samferdselssektorens betydning for næringslivet er mangesidig. Næringslivets konkurranseevne er avhengig av effektiv og forutsigbar transport av personer og gods. Næringslivets transporter omfatter reiser til og fra arbeid, reiser i arbeid, turistreiser, eksport og import av gods, transport av råvarer mellom produksjonsledd og distribusjon av gods i Norge.

NHOs Konkurranseevnebarometer viser at Norge hvert år taper terreng mot naboland og EU på transportområdet. Også vårt fylke taper terreng. Et stadig voksende etterslep både i investeringer og vedlikehold av transportnettet fører utviklingen i gal retning.

Vårt transportintensive næringsliv går på høygir, og dette bidrar ekstra til å synliggjøre transportnettets utilstrekkelighet. Flere steder i fylket er situasjonen i rushtidene preget av lange køer og tilnærmet kaos. Situasjonen i dag er at våre bedrifter sliter med dårlig framkommelighet og pålitelighet samt logistikk-kostnader som i gjennomsnitt er ca 50 prosent høyere enn for sammenlignbare bransjer i Europa. Dette må endres på, og det haster!

Dokumentet "Samferdselsløftet" er NHOs innspill til Nasjonal Transportplan (NTP) for 2010-2019. Her foreslås det en samferdselsstrategi hvor dagens investeringsnivå i stamnettet forseres fra 50 år til 20 år og at de tyngste løftene fortrinnsvis gjøres tidlig i 20 års-perioden. En ferjefri E-39 (Rogfast) og en oppgradert E-134 over Haukeli er prioriterte strekninger i NHOs anbefalinger. Det foreslås også tiltak for å forbedre koblingen

mellom infrastrukturplanleggingen og næringslivets behov for transport. Det pekes blant annet på behovet for økt innsats for bedre veier og kollektivtransport som binder sammen omland rundt byer og tettsteder – noe som er nødvendig dersom regionene skal kunne holde på sine innbyggere og skaffe næringslivet kvalifisert arbeidskraft.

Telemarksforskning peker i en analyse på at velfungerende bo- og arbeidsmarkedsregioner er nøkkelen til attraktivitet og dermed befolkningsvekst. Faktisk kan et av de mest effektive tiltakene være å legge bedre til rette for pendling ut av regionen gjennom bedre kommunikasjoner. Det er tydelig at de regionene som lykkes i å tiltrekke seg folk er de som kan tilby et større, lett tilgjengelig arbeidsmarkedsområde, oftest ut over regionens egne grenser.

Et godt eksempel her lokalt er Rennesøy. Fastlandsforbindelsen har ført til et markert løft i kommunens attraksjonsverdi. Mens nabokommunen Finnøy, som ikke har fastlandsforbindelse, har hatt stagnerende og synkende folketall siden 1992, har Rennesøy hatt en sterk befolkningsvekst. Denne befolkningsveksten har skjedd uten at antall arbeidsplasser har vokst nevneverdig. Kommunen har imidlertid trukket til seg mange unge innflyttere som pendler til Stavanger, Sandnes og Sola.

Telemarksforskning analyse peker også på at velfungerende bo- og arbeidsmarkedsregioner krever en kritisk befolkningsstørrelse. En stor

snøball som ruller, gir stort vekstmomentum, og resonnementet knyttet til utviklingen i Rennesøy kommune kan utvides til også å gjelde i større skala.

Langs akse Stavanger-regionen, Haugesund-regionen og videre nord til Bergen finner vi, ifølge Telemarksforskning, de næringsmiljøene som er best i landet på utvikling av arbeidsplasser. Det er et sterkt utgangspunkt for å utvikle et realistisk og godt regionalt alternativ som på sikt i flere henseender kan "konkurrere" med hovedstadregionen, som jo vokser og tiltrekker seg høykompetent arbeidskraft i stadig større tempo.

Da må det imidlertid satses på en helt annen måte enn i dag når det gjelder infrastrukturinvesteringer i denne del av landet. Og det er det vi ber om.

I mellomtiden kan vi glede oss over Rogalands plasseringer i NHOs NæringsNM 2007. Landet er delt inn i 83 næringsregioner, og for fjerde år på rad er det Stavanger-regionen (Stavanger, Sandnes, Randaberg, Rennesøy, Kvitsøy, Sola, Gjesdal, Klepp, Time, Hå) som gjør det best. Dalane (Egersund, Lund, Bjerkreim, Sokndal) plasserer seg som nr. 8, Ryfylke (Forsand, Finnøy, Suldal, Hjelmeland, Strand) som nr. 10 og Haugalandet (Haugesund, Vindafjord, Sauda, Bokn, Karmøy, Tysvær, Utsira) som nr. 13.

Det går godt i næringslivet i Rogaland!

Bjørn M. Stangeland
Regiondirektør NHO Rogaland

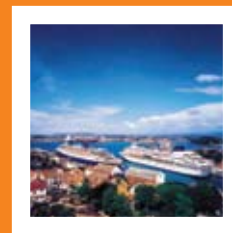
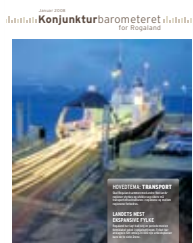

Foto: Region Stavanger

Forsidefoto: ©www.fotobase/Lars A. Dybvik

Skal Rogaland sammen med andre Vestlandsregioner styrkes og utvikle seg videre må transportinfrastrukturen i regionene og mellom regionene forbedres.

Leder	2
Samlet vurdering	4
Offentlige investeringer	6
Norsk økonomi	8
Arbeidsmarkedet næringsliv	10
Spesialtema om transport	12
Energi	14
Mekanisk industri og metallvareindustri	16
Øvrig industri	18
Bygg og anlegg	20
Primærnæringene	22
Transport	24
Offentlig forvaltning	26
Privat personlig tjenesteyting	28
Bank, finans og forretningsmessig tjenesteyting	30
Varehandel	32
Hotell- og restaurantvirksomhet	34
Kultur	36

Foto: Stavanger Aftenblad

FAKTA OM ROGALAND

Befolkning per 1. oktober 2007 410.760
 Prosentvis endring fra 1. juli 2006 + 2,0

Antall sysselsatte per desember 2006 209.006
 Prosentvis endring fra desember 2005 + 6,1

Antall bedrifter per 1. oktober 2007 38.518
 Prosentvis endring fra 1. oktober 2006 + 4,7

Antall nyetableringer januar-september 2007 3.024
 Prosentvis endring fra januar-september 2006 + 1,7

Antall konkurser januar-september 2007 96
 Prosentvis endring fra januar-september 2006 - 27,3

Kilde SSB. Bedrifter i Enhetsregisteret (ER) og Bedrifts- og foretaksregisteret (BoF).

Et samarbeidsprosjekt

Tom Tvedt
Ordfører Rogaland fylkeskommune

Leif Johan Sevland
Ordfører Stavanger kommune
Styreleder Stavanger-regionen
Næringsutvikling

Terje Vareberg
Administrerende direktør SpareBank 1 SR-Bank

Karl Bøe Skogen
Direktør Innovasjon Norge

Øystein Hansen
Distriktssekretær LO Rogaland

Truls Nordahl
Direktør NAV Rogaland

Bjørn M. Stangeland
Regionsdirektør NHO Rogaland

Dette Konjunkturbarometeret er utarbeidet av Asplan Analyse ved Cand. Oecon Bjørn-Marius Larsen, Cand.polit Sveinung André Kvalø, Siv.øk Kristin Barvik, Siv.øk Sven Haugberg, Cand.polit Lise Haaland Eriksen, Siv.ing. Olav Hauge og Cand.merc Ola Saua Førland, med sistnevnte som prosjektleder. En attraktiv region side 2 er utarbeidet av Bjørn Stangeland ved NHO-Rogaland og Asplan Analyse. Den globale veksten svekkes - fortsatt sterk vekst i Norge side 8 er utarbeidet av Einar Jakobsen og Aslak Larsen Molvær ved NHO. Laveste ledighet siden 1978 side 10 er utarbeidet av Einar Talgø ved NAV Rogaland og Transport - næringslivets akilleshæl side 12 er utarbeidet av Bjørn Stangeland med bistand fra Asplan Analyse.

Foto: Region Stavanger

Landets mest ekspansive fylke

Rogaland har lagt bak seg en periode med en formidabel vekst i sysselsettingen. Fylket har fått omlag 24.000 nye arbeidsplasser bare de to siste årene. Likevel planlegger bedriftene i privat sektor en bemanningsvekst på 11.000 ansatte i 2008. De høye petroleumsinvesteringene er hovedforklaringen på at Rogaland framstår som landets mest ekspansive fylke.

FORTSATT HØY VEKST

Den norske oppgangskonjunktoren har vart i over fire år og har ført oss til et historisk høyt aktivitetsnivå. Norge har nytt godt av gode internasjonale konjunkturer med høy etterspørsel og gode priser på norske eksportprodukter, samtidig som Kina og Indias inntreden i den internasjonale handelen har gitt billig import for alle land, inkludert Norge. Økte eksportpriser og moderate importpriser har økt Norges disponible inntekter betydelig og gitt norske husholdninger et betydelig løft i kjøpekraften. Bedriftene har fått bedre

lønnsomhet og økt investeringsevne, mens staten har fått et finansielt handlingsrom som savner sidestykke i andre land. Alle disse tre forholdene har gitt sterke vekstimpulser til norsk økonomi.

Kapasiteten i økonomien har vist seg å være mer fleksibel enn tidligere antatt. Produktiviteten øker samtidig som stadig flere kommer i arbeid. Konjunkturoppgangens styrke og varighet har imidlertid ført til at det nå er tegn til flaskehalser i arbeidsmarkedet. Lønnsveksten er tiltagende og øker nå sterkere enn hos

DATAGRUNNLAG:

Konjunkturbarometeret er basert på offentlig statistikk, intervjuer med næringslivsledere og en bedriftsunndersøkelse som er besvart av 650 bedrifter i privat sektor med til sammen 48 600 ansatte. Det er også gjennomført en undersøkelse om investeringer blant kommuner og annen offentlig virksomhet. Denne er besvart av ni kommuner som representerer halvparten av befolkningen i fylket.

våre handelspartnere. I tillegg til høyere kostnadsvekst har kronekursen styrket seg vesentlig. Den kostnadmessige konkurranseevnen har derfor svekket seg betydelig. Dette skaper bekymring i eksportindustrien. Internasjonalt preges bildet av større usikkerhet og forventninger om at den sterke veksten vi har sett de siste årene flater ut.

LANDETS MEST EKSPANSIVE FYLKE

De rekordhøye petroleumsinvesteringene fortsetter å gi vekstimpulser til norsk økonomi. Disse investeringene slår ekstra sterkt ut i Rogaland hvor en stor del av oljevirkksomheten og leverandørindustrien er lokalisert. Dette er hovedforklaringen på at Rogaland på mange områder fremstår som landets mest ekspansive fylke. Størst sysselsettingsvekst og befolkningsvekst i landet, størst vekst i detaljhandelen, høyest byggeaktivitet og høyest boligprisvekst er noen av forholdene som peker i den retning.

UMETTELIG BEMANNINGSBEHOV?

Næringslivet i Rogaland har lagt bak seg to år med en formidabel sysselsettingsvekst. Bare i 2006 ble det skapt 12 000 nye arbeidsplasser i fylket, tilsvarende en vekst på 6,1 prosent. I alle andre fylker var veksttakten på godt under fem prosent, og gjennomsnittsveksten på landsbasis var på 3,5 prosent.

I bedriftsundersøkelsen som nettopp er gjennomført er bedriftene spurt om bemanningsutviklingen i 2007. Svarene tyder på at veksten i fjor var vel så sterk som i 2006 og at 12 000 nye arbeidsplasser er kommet til i privat sektor i løpet av det siste året. Dermed har Rogaland i løpet av to år anslagsvis fått rundt 24 000 nye arbeidsplasser.

Hvis bedriftene får realisert planene sine for videre bemanningsutvikling, ligger det an til en vekst på rundt 11 000 nye arbeidsplasser i 2008 i privat sektor.

Nye arbeidsplasser som ventes i 2008, fordelt på næring:

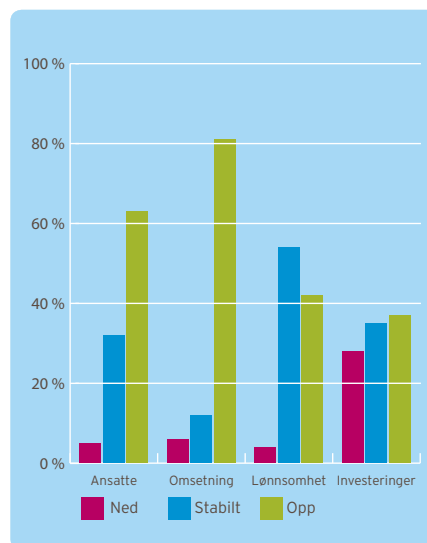
Forretningsmessig tjenesteyting	2400
Varehandel	2200
Bygg og anlegg	1400
Energi	1100
Mekanisk- og metallvareindustri	1000
Privat personlig tjenesteyting	700
Øvrig industri	400
Hotell og restaurantvirksomhet	400
Transport	400
Annet	1000
Totalt	11 000

STOR TILFLYTTING FRA UTLANDET

Den kraftige sysselsettingsveksten viser igjen i et rekordlavt ledighetsnivå som man må 30 år tilbake i tid for å finne maken til. Stadig flere bedrifter benytter seg av utenlandsk arbeidskraft for å dekke arbeidskraftsbehovet. Blant alle fylkets bedrifter benyttet i gjennomsnitt fire av ti arbeidskraft fra utlandet i 2007, mens andelen i noen bransjer ligger opp mot 60-70 prosent. Enda flere vil benytte arbeidskraft fra utlandet i 2008 og rundt halvparten av bedriftene som hadde ansatte fra utlandet i fjor vil øke antallet i 2008.

Det store arbeidskraftsbehovet fører også til stor innflytting og kraftig befolkningsvekst. De aller fleste innflytterne kommer fra utlandet. Av en nettoinnflytting på 5300 personer fra september 2006 til september 2007 kom snaut 400 fra Norge og vel 4900 fra utlandet. Ved utgangen av september 2007 var folketallet i Rogaland økt til 411 000, som er vel 8000 flere enn på samme tid året før. Dette gir en vekst på 2,0 prosent som er den høyeste i landet. Oslo og Akershus hadde nest høyest vekst i perioden med 1,8 prosent, mens landsgjennomsnittet var 1,1 prosent.

Til tross for at bedriftene klarer å rekruttere mange nye medarbeidere har likevel omtrent halvparten av bedriftene i fylket ledige stillinger fordi de ikke klarer å skaffe kvalifisert arbeidskraft.

Andelen bedrifter i Rogaland som venter nedgang, stabilitet, eller økning med hensyn til utviklingen i 2008.
Kilde: Bedriftsundersøkelsen for Konjunkturbarometeret (n=638)

Innen mekanisk- og metallvareindustrien og bygg- og anlegg har 70 prosent av bedriftene ubesatte stillinger.

VEKSTEN FORTSETTER

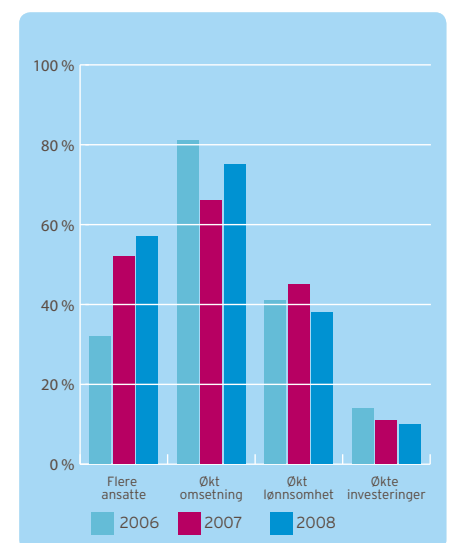
Det er få tegn som tyder på at veksten skal flate ut med det første. 80 prosent av bedriftene i fylket budsjetterer med omsetningsvekst i 2008 og over 60 prosent har planer om å øke bemanningen. Godt under halvparten av bedriftene regner med at den økte aktiviteten vil øke driftsmarginen. Etter

et år med svært god lønnsomhet må det imidlertid tolkes positivt at vel halvparten regner med en lønnsomhet på samme nivå også til neste år. Høy lønnsomhet gir muligheter til å gjennomføre nødvendige investeringer. Svarene fra bedriftene kan imidlertid

tyde på at mange allerede har gjort de nødvendige investeringene og at veksten vil bli forholdsvis moderat i 2008.

En sammenligning av svarene i årets undersøkelse med de to foregående årene viser at nettoandelen* som budsjetterer med økt omsetning og økt bemanning er enda høyere i årets undersøkelse enn i de to foregående. Derimot ser vi at nettoandelen som venter økt lønnsomhet og økte investeringer er blitt noe lavere.

* Nettoandel som venter økning = andel som venter økning fratrasket andel som venter nedgang

Nettoandelen bedrifter som venter økt omsetning, flere ansatte, økt lønnsomhet og økte investeringer i bedriftsundersøkelsene ved de tre siste årsskiftene. (Nettoandel som venter økning = Andel som venter økning fratrasket andel som venter nedgang)

Kraftig vekst i offentlige investeringer

Offentlige virksomheter i Rogaland vil investere omlag 25 milliarder kroner i perioden 2007 til 2011. Satsing på barnehager ser ut til å avta, mens investeringene i helse- og sosialsektoren vil øke mot slutten av perioden. Fylkeskommunen har et høyt investeringsnivå – særlig innen undervisning.

SPØRREUNDERSØKELSE BLANT OFFENTLIGE VIRKSOMHETER

Som tidligere år er det gjennomført en spørreundersøkelse blant offentlige instanser i Rogaland for å kartlegge omfanget av planlagte offentlige investeringer. I årets undersøkelse er det gjort forenklinger i spørreskjemaet ved å korte ned tidshorisonten på detaljert informasjon. Til tross for forenklingen er svarprosenten gått ned i forhold til tidligere år. For de kommunene som svarte i fjor, men ikke har svart i år, er fjorårets informasjon lagt til grunn for de nærmeste årene. For 2007 til 2009 har vi derfor brukbar oversikt over de kommunale planene, mens vi for 2010 og 2011 har utarbeidet indekser som gir en pekepinn om hvordan framtidige investeringer dreies fra en sektor til en annen.

Materialet omfatter investeringsbudsjettene for kommuner, fylkeskommunen, kommunale og fylkeskommunale foretak, statsforetak, interkommunale selskap samt statlig virksomhet for øvrig. Opplysningene bygger i hovedsak på administrasjonens budsjettforslag. Blant kommunene omfatter undersøkelsen svar fra 9 kommuner som representerer om lag 50 prosent av innbyggerne i fylket.

STERK VEKST I KOMMUNENES INNTEKTER I HELE LANDET

Anslaget for kommunesektorens skatteinntekter for 2007 ble av Finansdepartementet oppjustert med 2,2 mrd. kroner. Samtidig ble prisveksten på kommunal tjenesteyting anslått noe høyere enn tidligere lagt til grunn, noe som isolert sett trekker realveksten ned i kommunesektoren i 2007.

Regjeringens budsjettforslag for 2008 innebærer en reell vekst i kommunenes samlede inntekter på 2,4 prosent. Finansdepartement har beregnet at kommunesektorens frie inntekter vil øke med 1,5 mrd. kroner, tilsvarende 0,8 prosent fra 2007.

BÅDE SKATT OG RAMMETILSKOTT ØKER FOR ROGALANDSKOMMUNENE

Økende frie inntekter for kommunene gir større handlingsrom, noe som gjør det mulig med betydelige økninger i investeringene. Kommunenes driftsresultat er endret fra underskudd for mange i 2003 til betydelige overskudd i 2006. Imidlertid

har renteøkningen i det siste spist opp noe av inntektsøkningen samtidig som inntektsøkningen ser ut til å flate ut. Det er viktig at kommunale investeringer blir finansiert med høy grad av egenkapital slik at renter og avdrag ikke blir tyngende.

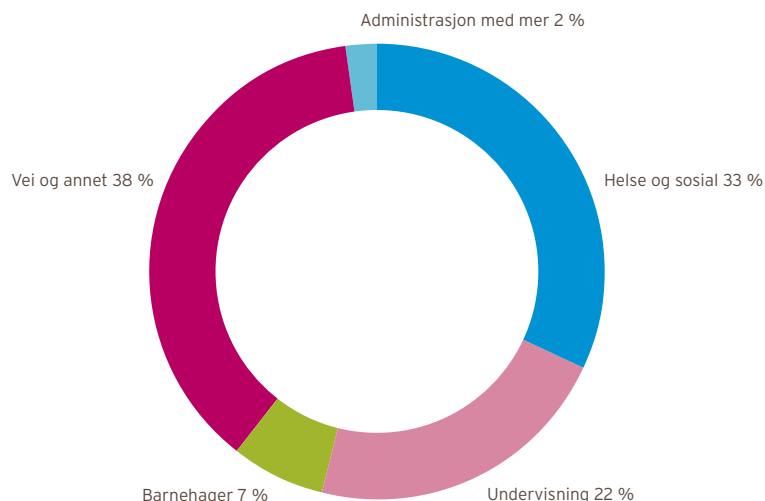
KOMMUNALE INVESTERINGER IGJEN MOT NYE HØYDER

Langtidstrenden for investeringer i Rogalandskommunene viser en kraftig vekst.

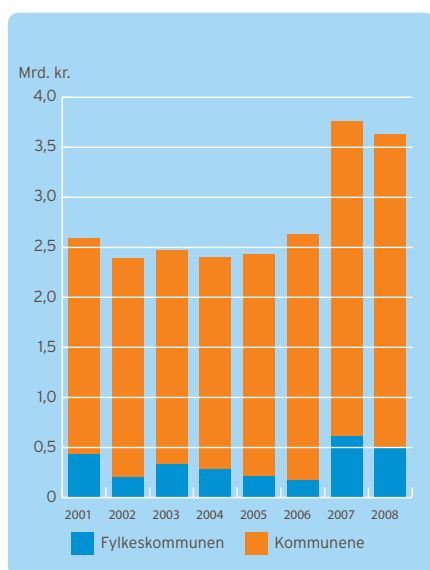
Kommuner som omfattes av undersøkelsen står for om lag 80 prosent av investeringene i perioden 2002 til 2006 (regnskap). Når en benytter dette forholdstallet til å justere budsjettanslagene, viser dette en vekst fra 2,2 mrd kroner i 2005 til 2,5 i 2006 og 3,1 mrd kroner i 2007 og 2008. Samtidig øker fylkeskommunens investeringer fra under 200 millioner kroner i 2006 til vel 600 millioner i 2007 og 500 millioner i 2008. I fylkeskommunens budsjett for 2009 er foreslåtte investeringer enda større.

Investeringsbudsjettene for 2007 var betydelig høyere enn regnskapene for 2006. Det ser ut til at det høye nivået fortsetter i 2008. Kommunene som har svart på spørreundersøkelsen har også et høyt nivå for 2009 - 2011, men de foreløpige planene er fallende. Fra 2004 til 2007 er veksten på 50 prosent. For 2007 og 2008 utgjør helse- og sosialsektoren en stor andel av offentlige investeringer i fylket. Det gjelder både kommunene og Staten.

Samlede investeringer i 2007 og 2008 fordelt på sektorer.

Kommunenes og fylkeskommunens investeringer – regnskap 2001 – 2006, budsjett 2007– 2008.

STOR ANDEL TIL SAMFERDSEL

Undersøkelsen viser at det er planlagt nær 1,8 mrd kroner gjennomsnittlig per år til samferdselsformål i Rogaland. Det er noe høyere enn hva som lå inne i tilsvarende planer i fjor.

Tallene gjelder sum statlige og fylkeskommunale investeringer det enkelte år på riks- og fylkesvegnettet samt bompengefinansierte investeringer som er vedtatt av Stortinget. Tallene omfatter også kommunale gater, veier og parker og jernbaneverkets planer.

FYLKESKOMMUNENE INVESTERER I UNDERVISNING

I 2007 og 2008 utgjør fylkeskommunens investeringer nær 0,5 mrd kroner årlig. Vel 80 prosent av dette utgjør investeringer i undervisningsbygg. Blant annet skal Hetland videregående skole bygges ut trinnvis til å kunne ta imot ca 800 elever. Vågen videregående skole i Sandnes som er planlagt ferdig til skolestart 2010 vil også få ca 800 elever. Sola videregående skole skal også utvides.

NEDTRAPPING I FORSVARET

I Forsvarsstudie 07 er Madlaleiren og deler av virksomheten i Jåtten og i Sola flystasjon foreslått lagt ned. Forsvaret har investert betydelige beløp i Rogaland, men inntil Stortinget har behandlet disse spørsmålene, er Forsvarets videre investeringer i regionen usikre.

SATSING PÅ BARNEHAGER VIL KULMINERE

Regjeringens støtte til bygging av barnehager gir ikke fullt utslag på de kommunale investeringer siden deler av utbyggingen kan skje i privat regi. For 2007 og 2008 utgjør barnehageinvesteringene en fjerdedel av kommunenes investeringer. Deretter vil en få en nedgang i barnehagesatsingen og en dreining mot helse- og sosialsektoren.

Foto: Region Stavanger

Foto: BP

Foto: Region Stavanger

Den globale veksten svekkes – fortsatt sterk vekst i Norge

Den globale veksten ser ut til å svekkes, mens det fortsatt ventes sterk vekst i Norge. Smartere arbeidsformer har ført til økt produktivitet og større kapasitet i norsk økonomi enn tidligere antatt. Petroleumsinvesteringene fortsetter å gi vekstimpulser til norsk fastlandsøkonomi.

MOT LAVERE GLOBAL VEKST

Den globale økonomien har nå vært gjennom flere år med sterk vekst, først og fremst anført av sterk produktjonsvekst og store investeringer i Asia, samt høy etterspørsel blant amerikanske konsumenter. Imidlertid ser den globale veksten ut til å avmattes noe framover, ettersom den amerikanske økonomien nå nærmer seg en nedgangskonjunktur. Det er fortsatt usikkert hvor kraftig nedturen i amerikansk økonomi vil bli selv om arbeidsledigheten fortsatt er lav og bedriftenes produktjonsvekst og lønnsomhet lenge har holdt seg høy.

Det økonomiske bildet preges mer og mer av problemene i boligmarkedet og kredittmarkedet. Etter hvert som disse problemene ser ut til å ville vedvare, har fremtidsprognosene for amerikansk

økonomi gjentatte ganger blitt nedjustert for de neste par årene.

Etter et år med solid økonomisk vekst i mange land i 2006, og et fortsatt godt første halvår i 2007, kan det se ut til at eurosonen nå er over toppen. Veksten i 2007 sett under ett forventes å bli lavere enn i fjor og nedkjølingen forventes å fortsette også inn i 2008. Enkelte europeiske land opplever også tendenser til boligprisfall. Den sterke oppgangen i Asia ser ut til å fortsette, men det er usikkert om veksten i Asia og Øst-Europa kan hindre et internasjonalt tilbakeslag hvis USA og Vest-Europa begge skulle oppleve en lavkonjunktur. Det gjenstår å se om Kina, India og andre fremvoksende regioner fortsetter å vokse hvis viktige eksportmarkeder skulle svikte.

TROLIG LAVERE RENTER INTERNASJONALT

Både utsiktene til lavere vekst i amerikansk økonomi og uro i finansmarkedene gir økt sannsynlighet for et lavere rentenivå internasjonalt. Fallende rentenivå ute reduserer også handlingsrommet for Norges Bank til å øke rentenivået her hjemme dersom en vil unngå at konkurranseevnen skal svekkes ytterligere gjennom sterkere kronekurs. I sin pengepolitiske rapport fra utgangen av oktober har Norges Bank allerede redusert banen for fremtidig utvikling i styringsrenten.

NORSK ØKONOMI I EN HØYKONJUNKTUR, KNAPPHEIT PÅ ARBEIDSKRAFT

Norsk økonomi er nå i en fase med svært høy aktivitet og en meget god markeds-situasjon. Særlig arbeidsmarkedets kapa-

Foto: Region Stavanger

sitetsgrenser utfordres på flere områder, både i privat og offentlig sektor. Norge er nå inne i det fjerde året på rad med sterkere etterspørselsvekst enn langtids-trenden på 2,5 prosent. Totalt var det i tredje kvartal i år 90 000 flere i arbeid enn ett år tidligere. Aldri før har så mange vært sysselsatt i Norge. Den registrerte ledigheten var under 40 000 personer ved utgangen av november.

I dette sterke vekstperspektivet er det heldigvis slik at kapasitetsgrensene i norsk økonomi synes å være mer fleksible enn tidligere antatt. Produktiviteten øker fordi bedriftene organiserer produksjonen på stadig nye og smartere måter. Mange flere melder sin interesse for å begynne å arbeide eller for å arbeide mer når det er lett å få jobb, slik at også sysselsettingsandelen i befolkningen vokser.

Stadig flere bedrifter dekker en del av det økte arbeidskraftsbehovet ved hjelp av utenlandsk arbeidskraft. I tillegg erstatter mange bedrifter tidligere norske underleverandører med utenlandske. Dette har gitt norsk økonomi større kapasitet, og dermed har det vært mulig å håndtere den svært høye etterspørselen uten at resultatet så langt har blitt kostnadsprekk og dyrere varer og tjenester.

Konjunkturoppgangens styrke og varighet har imidlertid ført til at det nå er tegn til flaskehalser i arbeidsmarkedet. Lønnsveksten er tiltagende og øker nå sterkere enn hos våre handelspartnere. I tillegg til høyere kostnadsvekst har kronekursen styrket seg vesentlig siden forrige halvårsrapport. Den kostnadmessige konkurranseevnen har derfor svekket seg betydelig. Fire år med meget sterk vekst i norsk

økonomi har sin bakgrunn i at Norge som produsent av råvarer og innsatsvarer der prisene bestemmes på verdensmarkedet, har tjent stort på globaliseringen. Kina og Indias inntreden i den internasjonale handel med varer og tjenester har gitt billig import for alle land. Men Norge er i en særdeles gunstig situasjon fordi den sterke veksten i disse landene samtidig har bidratt sterkt til å løfte etterspørselen etter energi og andre råvarer. På disse områdene er Norge en betydelig leverandør. I tillegg har globaliseringen medført et betydelig transportbehov, og globaliseringen har gitt gode tider for norsk skipsfart og skipsrelaterte næringer.

Økte råvarepriser impliserer selvsagt også økte kostnadene for enkelte norske næringer. Bygge- og anleggsvirksomhet og transport er eksempler på næringer hvor kostnadene nå øker raskt, både som følge av høy økonomisk aktivitet utenfor Norge og som følge av høy oljepris.

Økte eksportpriser og moderate importpriser har økt Norges disponible inntekter betydelig. Utviklingen har gitt norske husholdninger et særskilt løft i kjøpekraften. Bedriftene har fått et løft i lønnsomhet og investeringsevne, mens staten har fått et finansielt handlingsrom som savner sidestykke i andre land. Alle disse tre forholdene har gitt sterke vekstimpulser til norsk økonomi.

Oljeprisene ser fortsatt ut til å holde seg på et meget høyt nivå. Andre eksportpriser er det imidlertid knyttet mer usikkerhet til. Den sterke kronekursen og ikke minst den svake dollaren har de senere månedene bidratt til å svekke

Norges gunstige situasjon som global vinner.

OLJEINVESTERINGENE MOT NYE HØYDER

Petroleumsinvesteringene fortsetter å gi vekstimpulser til norsk fastlandsøkonomi. Den reelle veksten var noe lavere i 2006 etter å ha vokst kraftig i perioden 2003-2005. I 2007 og 2008 ser det ut til at veksttakten igjen vil øke forholdsvis sterkt. Det er spesielt investeringene i leting, produksjonsboring og plattformer som har tatt seg kraftig opp, mens utbyggingene av landanlegg faller sterkt nå som Melkøya og Nyhamna så å si er ferdigstilt.

Til tross for meldinger om mangel på arbeidskraft både i oljeselskaper og leverandørindustrien har petroleumsinvesteringene så langt økt uten sterke tegn på at kapasitetstaket er nådd, med unntak av letevirksomheten hvor mangelen på riggkapasitet har vært stor. På den andre siden tilsier avslutningen av de store landbaserte utbyggingene på Melkøya og Nyhamna at etterspørselen rettet mot fastlandsøkonomien avtar, og at investeringene trolig får et større importinnhold fremover.

Til tross for ferdigstillelse av flere nye enheter i 2008 og 2009, vil ikke riggmarkedet tilføres tilstrekkelig kapasitet i årene i forhold til etterspørselen. Dermed vil det ta tid før selskapene blir i stand til å gjennomføre planlagte leteprosjekter.

Laveste ledighet siden 1978

Arbeidsledigheten går fortsatt ned i Rogaland og helt ledige i prosent av arbeidsstyrken er nå rekord-lave 1 prosent. Vi må tilbake til 1978 for å finne like lav ledighet. Sammenlignet med november i fjor er ledigheten redusert med 28 prosent. Bare Sogn og Fjordane har lavere ledighet enn Rogaland.

LAV LEDIGHET OGSÅ I 2008

Utviklingen samsvarer godt med NAVs prognoser for året, og det forventes at ledigheten vil holde seg lav også i 2008. NAV retter for tiden størst fokus mot å hjelpe yrkeshemmede, fremmedspråklige og ungdom inn på arbeidsmarkedet. Her finnes det fortsatt god kompetanse og betydelige ressurser som arbeidsgivere har bruk for.

Ved utgangen av november 2007 har tilgangen av ledige stillinger i fylket samlet sett økt med ytterligere 20 prosent i forhold til samme periode i fjor. Etter-spørsele medfører at Rogaland kan vente et fortsatt meget stramt arbeidsmarked i 2008.

STRAMT ARBEIDSMARKED

Det er mangel på kvalifisert arbeidskraft innen stadig flere yrkesgrupper. Til tross for det stramme arbeidsmarkedet opprettholder NAV Rogaland de ordinære

arbeidsmarkedstiltakene på et forholdsvis høyt nivå. Målet er å avklare og kvalifisere arbeidssøkerne slik at de kan bidra til å dekke behov i markedet. Det er et viktig mål for NAV at flest mulig arbeidsledige kommer ut i jobb når etterspørselen er slik den er i dag. Prinsippene omkring Inkluderende Arbeidsliv (IA) representerer en viktig mulighet når arbeidsgivere ellers sliter med å rekruttere kvalifisert arbeidskraft. Redusert sykefravær og tiltak for å motivere ansatte til å arbeide lenger før de går av med pensjon kan bidra til å imøtekomme slike behov. NAV ønsker også at arbeidsgivere skal vurdere å rekruttere flere yrkeshemmede inn i bedriften. NAV har tiltaksmuligheter og er innstilt på å samarbeide med arbeidsgivere som går inn for å dekke deler av arbeidskraftsbehovet på denne måten.

Også det europeiske arbeidsmarkedet strammes til. Vi ser at arbeidsledigheten generelt reduseres innen flere land i EU/EØS området samtidig som lønnsnivået stiger i de nye medlemslandene. NAV EURES er en tjeneste som blant annet kan bistå arbeidsgivere som ønsker å rekruttere internasjonalt.

VESENTLIG REDUSERT LEDIGHET

Ved utgangen av november 2007 var 2234 personer, eller 1,0 prosent av arbeidsstyrken, helt arbeidsledige i fylket. 684 personer deltok i ordinære arbeidsmarkedstiltak. Bruttoledigheten (summen av helt ledige og deltakere i arbeidsmarkedstiltak) var 2 918 personer, eller 1,3 prosent av arbeidsstyrken. Det er 1 109 (28 prosent) færre personer enn det var for ett år siden. Ledigheten er redusert innen alle yrkesgrupper. Størst reduksjon er det innen yrkene kontorarbeid, butikk- og salgsarbeid, og helse-relaterte yrker. Ledigheten er redusert med mellom 40 og

25 prosent innenfor disse yrkesgruppene siden november 2006.

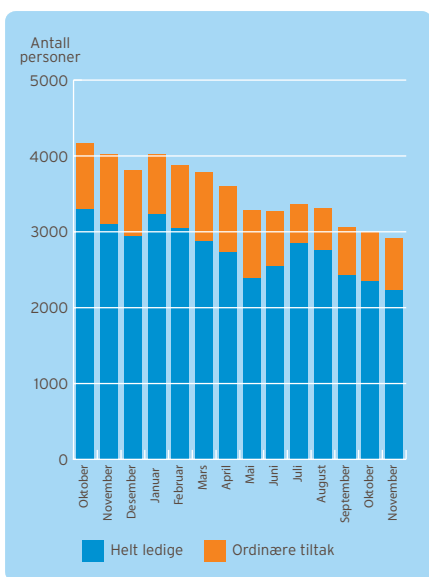
Vi finner høyest ledighet i nordfylket, der Haugesund har en bruttoledighet på 2,1 prosent og Karmøy 1,6 prosent. De største byregionene i sørfylket, Stavanger og Sandnes, hadde begge ved utgangen av november en bruttoledighet på 1,5 prosent. De øvrige kommunene i fylket har ledighetsprosent omkring eller under en prosent, unntatt Strand og Sauda, (begge 1,3 prosent), Tysvær (1,4 prosent) og Utsira (1,7 prosent). I november var 413 personer registrert som helt ledige i mer enn et halvt år. Det er en reduksjon på 307 personer (43 prosent) sammenlignet med november 2006.

FLERE LEDIGE STILLINGER

Frem til utgangen av november 2007 var det registrert til sammen 40 230 ledige stillinger i fylket, som er en økning på 20 prosent sammenlignet med samme periode i 2006. Det er innen bransjene butikk- og salgsarbeid, helse-relaterte yrker, barn- og ungdomsarbeid og undervisning det er størst økning i antall utlyste stillinger.

LEDIGHETEN NED I ALLE FYLKER

Ved utgangen av november gikk antall arbeidsledige (inkl. deltakere i arbeidsmarkedstiltak) ned i alle fylker. Sogn og Fjordane hadde den største relative reduksjonen i landet med 34 prosent, fulgt av Rogaland med 28 prosent. På landsbasis gikk ledigheten ned 20 prosent sammenlignet med november 2006. I prosent av arbeidsstyrken er ledigheten høyest i Finnmark (3,3 prosent). Lavest ledighet finner vi i Sogn og Fjordane med 1,2 prosent, fulgt av Rogaland med 1,3 prosent og Akershus med 1,5 prosent ledighet. Bruttoledigheten i landet totalt var 2,1 prosent av arbeidsstyrken.

Utviklingen på arbeidsmarkedet oktober 2006 - november 2007

Foto: Region Stavanger

Kommune	Helt ledige			I prosent av arb. styrken	Endring fra ett år tidl.	Arb. søkere i ord. tiltak	Tiltak i prosent av arb. styrken
	Kvinner	Menn	Totalt				
Stavanger	310	424	734	1,2 %	-326	212	0,3 %
Randaberg	17	8	25	0,5 %	-14	7	0,1 %
Finnøy	6	5	11	0,8 %	5	*	0,1 %
Rennesøy	5	8	13	0,7 %	-1	3	0,2 %
Kvitsøy	*	*	*	0,8 %	0	*	0,4 %
Sola	42	34	76	0,7 %	-52	17	0,2 %
Sandnes	176	177	353	1,1 %	-209	126	0,4 %
Gjesdal	30	12	42	0,8 %	-14	8	0,2 %
Time	32	29	61	0,7 %	-47	21	0,4 %
Hå	23	25	48	0,6 %	-50	34	0,2 %
Klepp	29	24	53	0,6 %	-14	15	0,4 %
Eigersund	35	25	60	0,9 %	-9	22	0,3 %
Sokndal	6	3	9	0,6 %	-14	4	0,3 %
Lund	*	*	6	0,4 %	-5	*	0,1 %
Bjerkreim	*	*	6	0,4 %	-4	*	0,1 %
Forsand	*	*	*	0,5 %	-2	0	0,0 %
Hjelmeland	6	6	12	0,9 %	-2	*	0,1 %
Strand	26	27	53	1,0 %	-33	18	0,3 %
Sauda	9	12	21	0,9 %	0	10	0,4 %
Suldal	6	4	10	0,5 %	-3	*	0,1 %
Haugesund	129	149	278	1,7 %	-17	72	0,4 %
Utsira	0	*	*	0,9 %	1	*	0,9 %
Vindafjord	13	23	36	0,8 %	7	*	0,0 %
Tysvær	29	27	56	1,1 %	10	10	0,2 %
Karmøy	125	115	240	1,3 %	-289	74	0,4 %
Bokn	*	*	5	1,3 %	2232	0	0,0 %

Fylke	Brutto arbeidsledighet		Endring fra samme måned i fjor	
	Antall	Prosent av arb. styrken	Antall	Prosent
Østfold	3 054	2,3 %	-783	-20%
Akershus	4 154	1,5 %	-1 165	-22%
Oslo	8 367	2,7 %	-1 842	-18%
Hedmark	2 000	2,1 %	-456	-19%
Oppland	1 536	1,7 %	-205	-12%
Buskerud	2 358	1,9 %	-811	-26%
Vestfold	2 438	2,2 %	-579	-19%
Telemark	2 007	2,4 %	-410	-17%
Aust-Agder	1 178	2,3 %	-205	-15%
Vest-Agder	1 661	2,0 %	-568	-25%
Rogaland	2 918	1,3 %	-1 109	-28%
Hordaland	4 525	1,9 %	-1 402	-24%
Sogn og Fjordane	647	1,2 %	-327	-34%
Møre og Romsdal	2 039	1,6 %	-550	-21%
Sør-Trøndelag	3 522	2,4 %	-477	-12%
Nord-Trøndelag	1 491	2,3 %	-196	-12%
Nordland	3 013	2,6 %	-837	-22%
Troms	1 714	2,1 %	-542	-24%
Finnmark	1 257	3,3 %	-342	-21%
Riket	50 197	2,1 %	-12 789	-20%

Tabell over: Brutto arbeidsledighet i prosent av arbeidsstyrken fordelt på fylke. November 2007

Tabell til venstre: Helt ledige og arbeidssøkere i arbeidsmarkeds-tiltak fordelt etter kommune. November 2007
 • Lavere ledighet enn 3 personer oppgis ikke.

”Vi har 25 firmabiler som står i kø hver morgen og kveld, som resulterer i høyere kostnader på anbudsjobber og klager på timearbeid fra kunder.”

Bedriftsleder bygg og anlegg

Foto: Stavanger Aftenblad

Transport -næringslivets akilleshæl?

Rogaland er en region i sterk vekst. Det bidrar til at fremkommeligheten på veg nettet er blitt betydelig forverret de siste årene. Skal Rogaland sammen med resten av Vestlandsregionen styrkes og utvikle seg videre må transportinfrastrukturen i regionene og mellom regionene forbedres. Uten en strukturert samhandling regionalt og nasjonalt, og en samhandling mellom privat og offentlig sektor, vil man ikke kunne lykkes.

EFFEKTIV TRANSPORT ER VIKTIG FOR KONKURRANSEEVNEN

Bedriftsundersøkelsen viser tydelig at bedriftene i Rogaland mener effektiv transport er meget viktig for deres konkurranseevne. Det er i første rekke effektiv leveranse og distribusjon av varer og gods som er viktig. Ved valg av trans-

portmiddel vektlegges særlig fremkommelighet og pålitelighet.

Hele 62 prosent av bedriftene svarer at effektiv transport har stor/svært stor betydning for konkurranseevnen. Omlag 70 prosent av bedriftene mener at effektiv leveranse og distribusjon av varer og gods er viktig/svært viktig for bedriften.

På spørsmål om hvilke deler av transportinfrastrukturen som er viktig, svarer 73 prosent at vegene er viktig/svært viktig. På spørsmål om hvor stort investeringsbehovet er i de ulike transportsektorene i Rogaland er det veginvesteringer som oppfattes som det dominerende behov; 85 prosent svarer at investeringsbehovet

er stort/svært stort. Når det gjelder viktighet av jernbane, havn og flyplass varierer svarene naturlig nok fordi de i svært ulik grad er avhengig av denne infrastrukturen. Eksempelvis svarer bedriftene innen varehandel at jernbane er viktig, mens bedriftene innen transport/kommunikasjon mener havnene er viktige. Særlig bedriftene innen bank/finans mener flyplassene er viktige. Bedriftsundersøkelsen underbygger for øvrig at det som bedriftene legger aller mest vekt på i forbindelse med valg av transportmiddel er fremkommelighet og pålitelighet. Henholdsvis 80 prosent og 92 prosent svarer at dette er viktig/svært viktig. Fremkommelighet og pålitelighet er åpenbart viktigere enn pris idet 61 prosent svarer at pris er viktig/svært viktig.

TRANSPORTINFRASTRUKTUREN – EN FORUTSETNING FOR UTVIKLING OG UTVIDELSE AV REGIONER

Trendforskere påviser at om 30 – 40 år vil hovedstadsregionen i Norge ha utviklet seg til en "super-region". Øvrige regioner risikerer å stagnere og få redusert folketall og næringsvirksomhet.

Det er kanskje i første rekke en sterk Rogaland/Hordaland-region som kan balansere en slik skjev utvikling. Denne regionen har nærmere 1 million innbyggere og et sterkt og verdiskapende næringsliv. Undersøkelser viser at attraktiviteten til en region i stor grad er knyttet til størrelse og arbeidsmarkedsintegrasjon. I denne sammenheng blir fergefri stamveg mellom Stavanger og Bergen en bærebjelke for videre utvikling av Rogaland og Vestlandsregionen.

En slik sterk Vestlandsregion vil også være avlastende for presset i Østlandsområdet. I forarbeidene til Nasjonal transportplan (NTP) 2010-2019 påpekes det at velfungerende regionale logistikknutepunkter er en forutsetning for at intermodale transporter på jernbane og sjø skal kunne konkurrere med langtransport med lastebil. Med ny havn i Risavika og ny godsterminal på Ganddal har regionen det aller beste utgangspunkt for å utvikle et effektivt internasjonalt logistikknutepunkt. Men aktørene i transportnæringen har en utfordring, nemlig å danne en effektiv

samhandlende struktur slik at intermodale transporttjenester blir et reelt alternativ!

FREMIDENS TRANSPORTLØSNINGER MÅ VÆRE MILJØVENNLIGE

Kjøpphopning som virkemiddel for overgang til mer miljøvennlig transport er en dårlig miljømessig løsning i byområder. Det er en kombinasjon mellom tilbud på kollektivtrafikksiden og på vegsiden som kan sikre en miljømessig god løsning. En fornuftig utbygging av vegnettet må følges opp med en kraftig satsing på kollektivtransport. I denne sammenheng bør også vegprising som demper trafikken i rushtiden vurderes. Bybanen vil på sikt gi et forbedret kollektivtilbud, men på kort sikt og for å dekke hele byområdet tilfredsstillende må det satses på bussbetjening med høyverdig materiell og på prioriterte traseer, gjerne langs potensielle bybanetraseer.

UBALANSE MELLOM PRIVATE OG OFFENTLIGE INVESTERINGER I INFRASTRUKTUR

De samlede investeringer bare i anlegg i Risavika havn og godsterminalen på Ganddal ligger samlet på nærmere to milliarder kroner. Mellom 1 - 1,5 mrd. kroner er private investeringer. Disse anleggene kan imidlertid ikke bli utnyttet optimalt så lenge ikke vegnettet i byområdet og ut i regionen fungerer optimalt, og så lenge krysningssporene på Sørlandsbanen ikke er mange nok og lange nok.

Til sammenlikning vil investeringene i stamvegnettet over de samme tre årene (2006-2008) være på under 100 mill. kroner og på "Øvrige riksveger" 500 mill. kroner Samtidig innebærer annen finansiering/bompenger et tilleggsbeløp på mer enn 1,3 mrd. kroner i den samme perioden. Utbygging av tilfredsstillende krysningsspor mellom Stavanger og Oslo er beregnet til 420 - 900 mill. kroner over en 10-årsperiode.

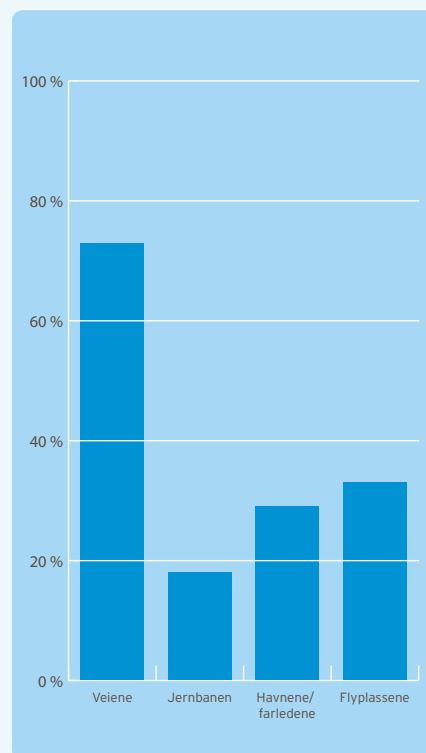
Dette vitner om en skrikende ubalanse mellom det som investeres av private og av det offentlige. Mens det offentlige forventer av privat sektor at de tilpasser seg endringer i globale endringer, EU-bestemmelser og endrede rammebetingelser, så makter ikke det offentlige selv

å sørge for sin del av tilpassingen gjennom tilfredsstillende transportinfrastruktur.

ET LØFT I INVESTERINGENE TIL TRANSPORTINFRASTRUKTUR KREVER OFFENTLIG - PRIVAT SAMARBEID (OPS)

I EUs reviderte hvitbok for transportpolitikken erkjenner man at EU og nasjonalstatene ikke på noen måte kan makte å finansiere den infrastrukturutbygging som er nødvendig. Ulike former for OPS fremstår som et helt nødvendig grep for å løfte investeringene opp på et tilfredsstillende nivå.

Stamvegnettutredningen fra Statens Vegvesen konstaterer at det vil ta 50 år å bygge ut vegnettet til akseptabel standard. NHO har i sitt policydokument "Samferdselsløftet" argumentert sterkt for at tidshorisonten må reduseres til 20 år. Dette krever et formidabelt løft i investeringsnivået som best kan løses med en forpliktende samhandling mellom offentlig og privat sektor.

Andelen bedrifter som vurderer viktigheten av ulike deler av transportinfrastrukturen som stor eller svært stor. Kilde: Bedriftsundersøkelsen for Konjunkturbarometeret (n=503)

Stort og bredt fokus på energi

Det går mot en ny investeringstopp på norsk sokkel i 2008. Testsenter for offshore vindmøller på Karmøy og økt satsing på bioenergi i Ryfylke er neste kapittel i Rogalands energihistorie.

OLJEINVESTERINGENE I TAKET

De høye investeringene på norsk sokkel de siste årene er en av de viktige driverne bak høykonjunkturen vi er inne i. I 2007 kom investeringene opp i rekordhøye 113 milliarder kroner, nesten 18 milliarder høyere enn året før. En vedvarende høy oljepris og stort fokus på økt utvinningsgrad er årsakene til den friske satsingen. Det høye investeringsnivået vil vedvare i 2008. Foreløpig er anslagene på 127 milliarder.

ØKT VERDISKAPING GJENNOM TETTERE SAMARBEID

I årene som kommer vil det skje store endringer i arbeidet med å drifte olje- og gassfelt. Helt sentralt er fjernstyring og sanntidsbetjening gjennom integrerte operasjoner. Prosjektet "Integrerte

Operasjoner" som startet opp høsten 2007, har som visjon å bidra til å gjøre klyngen i Rogaland verdensledende innenfor området integrerte operasjoner og sanntids reservoarstyring. For å akselerere den teknologiske utviklingen innen bore- og brønnteologi er det opprettet Senter for Smarte og Sikre brønner. Initiativet skal resultere i en mer robust brønnteologiklynge. Medlemmene i senteret er olje- og gasselskaper, store og små utstyrs- og serviceleverandører, forskningsaktører og offentlige etater. Begge disse prosjektene er en del av Arena-programmet som Innovasjon Norge, Norges forskningsråd og SIVA står bak. Gjennom tettere samarbeid, forsterket innovasjonsaktivitet og internasjonalisering er målet økt verdiskaping i petroleumsindustrien og

økt lønnsomhet og konkurransekraft hos aktørene i klyngen.

FORTSATT ØKT AKTIVITET

En stabil høy oljepris og høye investeringer gir en god markedssituasjon for aktørene i næringen. 80 prosent av bedriftene venter økt omsetning i 2008, og samlet ventes en økning på rundt tre

FAKTA:

- Energi omfatter olje- og gassutvinning og kraft- og vannforsyning.
- Næringen sysselsetter ca 15 200 personer, som tilsvarer vel syv prosent av sysselsettingen i fylket.
- I 2006 økte sysselsettingen i næringen med nesten 20 prosent. Inkludert ringvirkninger er sysselsettingen betydelig høyere.

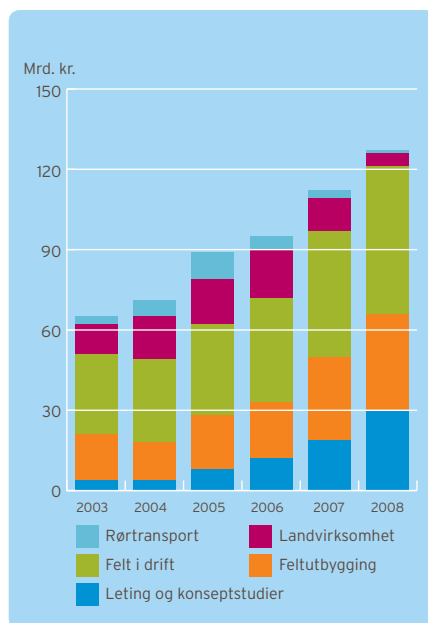

Foto: BP

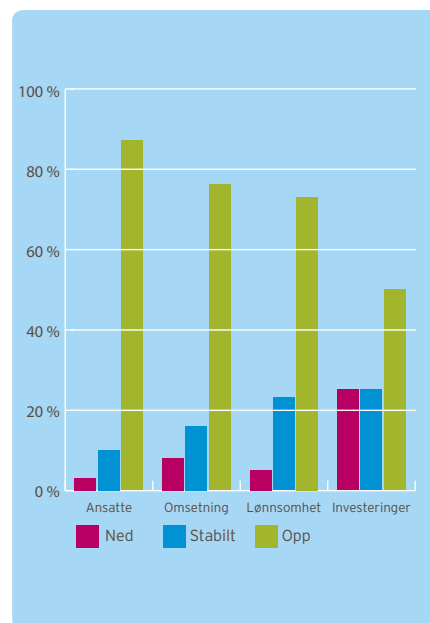
prosent. Optimismen er betydelig høyere enn for ett år siden. Den positive utviklingen ventes å fortsette i 2009. Så godt som alle bedriftene planlegger å øke antall ansatte i 2008. Samlet ventes en vekst på rundt syv prosent, som er betydelig lavere enn i 2006 og 2007, da veksten var på henholdsvis 19 og 13 prosent. Halvparten av bedriftene har problemer med å skaffe nok kvalifisert arbeidskraft. Dette er trolig noe av årsaken til at sysselsettingsveksten ventes å flate ut. Den gode lønnsomhetsutviklingen fortsetter og dette gir grunnlag for økte investeringer. 70 prosent av bedriftene venter økt lønnsomhet i 2008 og to av tre planlegger å øke investeringene.

VINDKRAFT TIL HAVS

Karmøy Kommune har tatt initiativ til å få etablert et testsenter for offshore vindkraft ved Karmøy. Farvannet her har blant Norges og Europas beste forhold for offshore vindkraft og marin energi (bølger og tidevann) med gode vind-, bølge- og havbunnsforhold. Lyse, StatoilHydro og FredOlse energi har allerede søkt om konsesjoner for test og utvinning i

Realiserte og planlagte investeringer på norsk sokkel. Kilde: SSB

Andelen bedrifter som venter nedgang, stabilitet, eller økning med hensyn til utviklingen i 2008. Kilde: Bedriftsundersøkelsen for Konjunkturbarometeret (n=31)

området. Utpøving av ny teknologi er viktig for å få kommersialisert utviklingen i denne sektoren.

SATSER PÅ FORNYBAR ENERGI I RYFYLKE

Energiplan for kommunene, pilotprosjekter, nye retningslinjer for kommunale saksbehandlere vedrørende fornybar energi, og bygging av faglige nettverk er for tiden hovedtema for bioenergisatsingen i Ryfylke. Ryfylke IKS leder arbeidet

som en del av et EU-prosjekt.

I det pågående prosjektet ønsker en å se på hvilke kommunale bygninger som har eller egner seg for vannbåren varme, og hvordan man kan sikre at fornybar energi blir vurdert som alternativ energikilde ved kommunal saksbehandling i bygge- og plansaker. I november åpnet Vest-Norges største fliseanlegg på Vikaneset Industriområde i Hjelmeland, hvor Ryfylke Bioenergi as har startet produksjon av flis med kapasitet for levering i hele regionen.

Ekspanderer i Norge

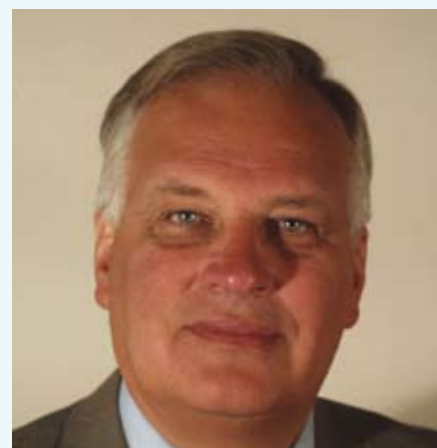
DONG Energy som etablerte seg i Norge i 2000, la i 2004 ned Oslokontoret for å flytte til Stavanger. Selskapet ønsker å ekspandere i Norge.

Administrerende direktør Anders Mørland forteller at han ikke bare ser for seg organisk vekst, men at selskapet også er interessert i oppkjøp av lisenser på norsk sokkel. DONG E&P Norge har 45 ansatte og er partner i fem produserende felt på norsk sokkel; Ormen Lange, Ula, Gyda, Glitne og Tambar.

- Vi er foreløpig ikke feltoperatør på norsk

sokkel, men vurderer å bygge ut Osevar. Dersom dette funnet vurderes som drivverdig etter boringen som nå foregår, vil vi utrede eventuell utbygging tidlig i 2008, forteller Mørland.

- I tillegg til olje- og gassvirksomhet har vi også stort fokus på elektrifisering og fornybar energi. Dong skal bygge, eie og drive kraftvarmeanlegget på Mongstad. - Basert på gass fra Statoil skal vi produsere elektrisk kraft til Troll A, gassbehandlingsanlegget på Kollsnes og etter hvert til Gjøa. Vi er også inne på eiersiden i et par kraftselskaper i Nord-Norge og vurderer flere samarbeid innen vannkraft. Vindkraft er også svært interessant, og vi har arbeidet med konkrete planer både

Anders Mørland, adm. dir. i DONG E&P Norge.

på Vestlandet og i Nord-Norge. Men som mange andre avventer vi videre satsing til rammebetingelsene blir bedre, avslutter Mørland.

Full gass i leverandørindustrien

Høy aktivitet offshore gir fortsatt gode tider for industrien i Rogaland. Bedriftene venter at veksten skal fortsette i 2008 og 2009. God lønnsomhet gir stor investeringslyst, mens den høye kronekursen bekymrer næringen.

STØRST VEKST INNEN INVESTERINGSVARER

Produksjonsvolumet i industrien fortsatte å øke i 2007. Forklaringen er økt sysselsetting og at bedriftene har oppnådd økt kapasitet gjennom høyere investeringer.

Tall fra SSB viser at veksten er størst innen såkalte investeringsvarer, som i hovedsak omfatter mekanisk industri og metallvareindustri. Den viktigste driveren er høyere investeringer særlig innen segmentene olje og gass, skip og bygg. Ordretilgangen er fremdeles god, men det er noen tegn til svakere vekst i etterspørsel og prisutvikling på eksportmarkedet. En sterkere krone kan være noe av årsaken til dette. Det er for tiden et historisk høyt nivå på kapasitetsutnyttelsen i industrien.

STERK OMSETNINGSVEKST I 2008

En stor del av industrien i Rogaland er knyttet opp mot petroleumsvirksomheten. Rekordhøy aktivitet på norsk sokkel gjør at leverandørindustrien går så det suser. Det bekrefter bedriftsundersøkelsen, som viser at tre av fire bedrifter opplever markedssituasjonen som god. Undersøkelsen omfatter snaut 60 bedrifter.

“Høyere transportkostnader og bortfall av kinesiske eksportsubsidier svekker konkurransen fra Kina”

Bedriftsleder mekanisk industri

Den høye aktiviteten innen bygg og anlegg medvirker også til den høye etterspørselen. 80 prosent av bedriftene budsjetterer med økt omsetning i 2008, så godt som ingen venter nedgang. Samlet ventes en vekst på hele 17 prosent, som er betydelig høyere enn forventningene for 2007. De gode tidene ventes å fortsette i 2009. Hele 60 prosent av bedriftene tror på omsetningsvekst også neste år.

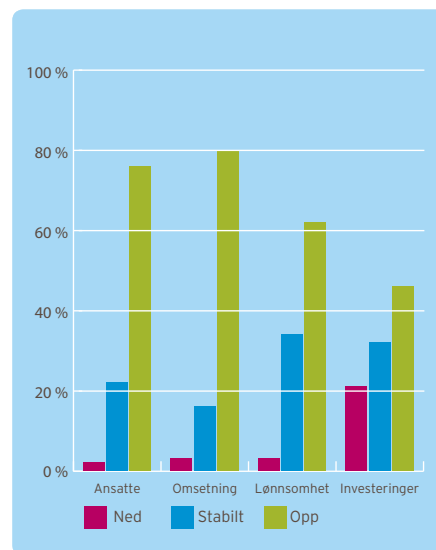
ØNSKER SEG 1000 FLERE MEDARBEIDERE

Tre av fire bedrifter planlegger å øke bemanningen i året som kommer. Samlet ventes en vekst på rundt seks prosent, eller ca 1000 sysselsatte. De fleste nye arbeidsplassene vil komme i Nord-Rogaland eller på Jæren. Ryfylke og Dalane er mer nøkterne i anslagene. Det er imidlertid stor mangel på arbeidskraft, noe som kan begrense veksten. Hele 70 prosent av bedriftene oppgir at de har stillinger ubesatt som følge av rekrutteringsproblemer. Ingen andre næringer opplever så stort press i arbeidsmarkedet. Dette er nok også forklaringen på at sysselsetningsveksten i 2007 ble lavere enn bedriftene anslo ved inngangen til

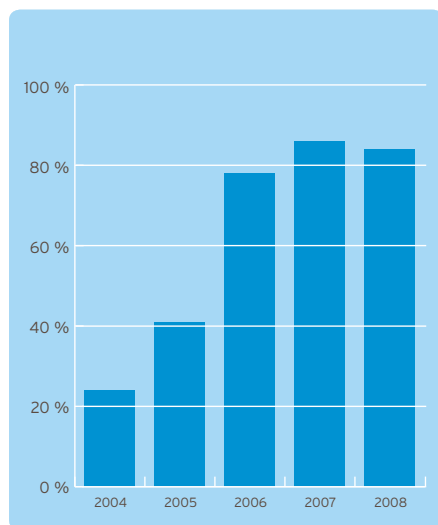
året. Over halvparten av bedriftene har rekruttert fra utlandet.

GOD LØNNSOMHET OG HØYE INVESTERINGER

2007 ble et svært godt år for mange av industribedriftene. To av tre bedrifter fikk et bedre resultat enn året før. Flertallet venter at den positive lønnsomhetsutviklingen skal fortsette i 2008.

Andelen bedrifter som venter nedgang, stabilitet, eller økning med hensyn til utviklingen i 2008. Kilde: Bedriftsundersøkelsen for Konjunkturbarometeret (n=64)

Andelen bedrifter som vurderer markedsutsettene som gode 2004 – 2008. Kilde: Bedriftsundersøkelsene for Konjunkturbarometeret

Optimismen er også stor i eksportindustrien til tross for at økt kronekurs svekker konkurranseevnen. Flertallet av eksportbedriftene oppgir at den høye kronekursen slår negativt ut. Det ekstremt høye aktivitetsnivået er nok med på å kompensere noe for valutasituasjonen.

God lønnsomhet kombinert med et stramt arbeidsmarked og behov for økt kapasitet gjør at investeringslysten er høy. Nesten halvparten av bedriftene planlegger å øke investeringene i 2008. Samlet ventes en økning på opp mot 30 prosent. I 2009 ventes imidlertid en utflating i investeringene. Industrien blir stadig mer global, og flere av bedriftene har lykket i sin internasjonaliseringsstrategi. Eksporten økte betydelig i 2007, og hele 80 prosent av eksportbedriftene ventet økt eksport i 2008.

FAKTA:

- Næringen omfatter produksjon av maskiner og utstyr og produksjon av metaller.
- Næringen sysselsetter ca 16 500 personer, som tilsvarer nesten åtte prosent av sysselsettingen i fylket. I løpet av 2006 økte sysselsettingen med over 12 prosent eller vel 1800 sysselsatte.

Jan Johannesen, adm. dir. på Marine Aluminium.

Over 50 års erfaring med aluminiumskonstruksjoner

Marine Aluminium AS i Haugesund er et av verdens ledende firmaer innen engineering, design og fabrikasjon av aluminiumsprodukter for offshore og skipsbyggingsindustrien. Selskapet har over 50 års erfaring med aluminiumskonstruksjoner og var frem til 2005 en del av Hydro-systemet. Siden ble selskapet solgt til Jan Johannesen og Arild Frøkedal, som er henholdsvis administrerende direktør og salgs- og markedssjef. I sommer kjøpte de to også Stord Offshore som nå er et søsterselskap til Marine Aluminium.

- Det er hyggelig å drive innen offshoremarkedet for tiden. Ordresituasjonen er veldig god med en ordreserve på 300 millioner kroner. Vi er leverandør til de store offshoreselskapene både i Norge og i utlandet, forteller Johannesen.

- Den høye kronekursen bekymrer oss imidlertid. 50 prosent av det vi produserer går til eksport, og høy kronekurs slår derfor direkte ut i redusert konkurranseevne. Foreløpig har det generelt høye aktivitetsnivået kompensert for dette. Marine Aluminium og Stord Offshore omsetter for til sammen 300 millioner kroner og har rundt 240 ansatte.

Venter fortsatt moderat vekst

Store deler av industrien opplever gode tider. Et unntak er næringsmiddelindustrien hvor en del bedrifter fortsatt sliter med sterk konkurranse og små marginer. Flertallet vurderer markedsutsiktene som gode. Sysselsettingsveksten ventes å avta etter en relativt sterk vekst i 2007.

CODE MARKEDSUTSIKTER

Industrien i fylket nyter godt av den generelt høye aktiviteten i næringslivet, høy byggeaktivitet og god økonomi i privathusholdningene. Halvparten av de 79 industribedriftene som har svart på bedriftsundersøkelsen betegner dagens marked som godt, mens de resterende betegner markedet som tilfredsstillende. 60 prosent av bedriftene vurderer markedsutsiktene for 2008 som gode, og bare et lite fåtall mener at markedsutsiktene er dårlige.

Et stort flertall av bedriftene budsjetterer med omsetningsvekst i

2008. Bedriftene som har svart på undersøkelsen hadde i fjor en samlet omsetning på 15,6 mrd, mens de budsjetterer med nesten 17 mrd i 2008. Dette tilsvarer en vekst på snaut ni prosent. Det ventes økte investeringer.

SVAKERE SYSSELSETTINGSVEKST ENN I 2007

Etter flere år med svak sysselsettingsvekst signaliserte bedriftene i fjorårets undersøkelse at de forventet en bemanningsøkning på rundt fem prosent. Dette ser langt på vei ut til å ha slått til. Bedriftene i årets undersøkelse økte bemanningen med fire prosent i 2007, mens planene om videre vekst i 2008 er på snaut to prosent. 40 prosent av bedriftene vil øke bemanningen i 2008, mens snaut ti prosent planlegger nedbemanning. Næringsmiddel-, tekstil- og trevareindustrien er mest tilbakeholdne med å ansette flere, mens elektronikkbedriftene har relativt stort behov for flere folk. Også industribedriftene sliter med å få tak i kvalifisert arbeidskraft, men

problemene ser ut til å være noe mindre enn i de fleste andre næringer. For mange er løsningen å rekruttere fra utlandet. 40 prosent av bedriftene i undersøkelsen har ubesatte stillinger og halvparten benytter utenlandsk arbeidskraft.

ØKT EKSPORT

Snaut 40 prosent av bedriftene i undersøkelsen eksporterer til utlandet. For de fleste utgjør eksporten mindre enn halvparten av omsetningen. Nesten 60 prosent av eksportbedriftene budsjetterer med økt eksport i 2008, mens snaut 20 prosent ventet nedgang. Samlet sett ventet bedriftene en eksportvekst på fem prosent.

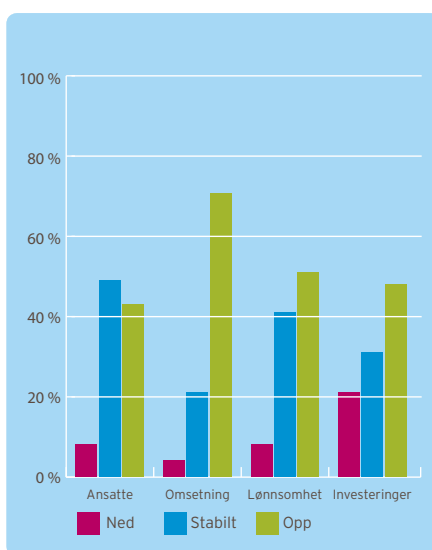
Halvparten av bedriftene i utvalget selger eller kjøper varer og tjenester i utenlandsk valuta. Flest handler i Euro etterfulgt av amerikanske dollar. Styrket krone det siste året har slått negativt ut på lønnsomheten for en tredjedel av disse bedriftene, mens like mange har fått en positiv effekt.

CODE TIDER FOR TREVAREINDUSTRIEN

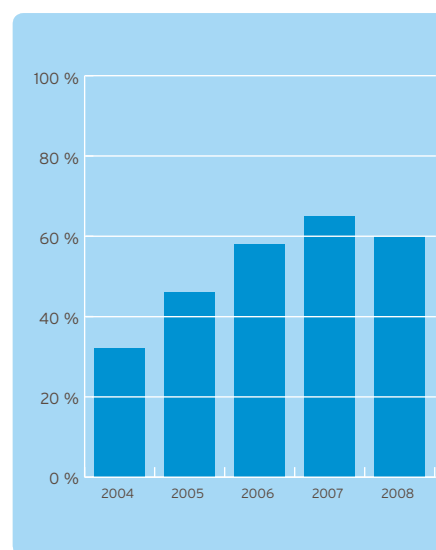
Trevareindustrien nyter fortsatt godt av den høye byggeaktiviteten. Rundt 60 prosent av de 16 trevarebedriftene i utvalget betegner dagens marked som godt, og like mange ventet et godt marked også til neste år. Fulle ordrebøker, fortsatt høy byggeaktivitet og etterslep av vedlikehold i offentlig sektor er bedriftenes begrunnelser for de positive utsiktene. Nesten 80 prosent av disse budsjetterer med økt omsetning i 2008, og samlet sett

“Vi ser konkrete ordrer langt fram i tid”

Bedriftsleder, trevareindustrien

Andelen bedrifter som ventet nedgang, stabilitet, eller økning med hensyn til utviklingen i 2008. Kilde: Bedriftsundersøkelsen for Konjunkturbarometeret (n=79)

Andelen bedrifter som vurderer markedsutsiktene som gode 2004 - 2008. Kilde: Bedriftsundersøkelsene for Konjunkturbarometeret

ventes en omsetningsvekst på snaut ni prosent. Den høye aktiviteten slår også positivt ut på lønnsomheten. Godt over halvparten av bedriftene bedret lønnsomheten i 2007, og like mange venter en positiv lønnsomhetsutvikling i 2008.

DELER AV NÆRINGSMIDDEL-INDUSTRIEN SLITER FORTSATT

Store deler av næringsmiddelindustrien sliter med sterk konkurranse og små marginer. Enkelte peker også på at økte priser på norske råvarer svekker konkurranseevnen. Bare en tredel av de 22 næringsmiddelbedriftene i utvalget bedret lønnsomheten i 2007, og like mange kom dårligere ut enn året før. Mange tror imidlertid at utviklingen blir bedre i 2008. Hele 80 prosent budsjetterer med økt omsetning, og samlet sett ventes en vekst på nesten ni prosent. Halvparten venter at dette vil slå ut i bedre lønnsomhet, mens bare ti prosent tror på en forverring. Det ventes en svak vekst i sysselsettingen på rundt en prosent.

FAKTA:

- Industrien i Rogaland sysselsetter 29 900. Blant disse er 13 300 sysselsatt innenfor øvrig industri, tilsvarende vel seks prosent av sysselsettingen i fylket
- Sysselsettingen innen øvrig industri økte med snaut tre prosent i 2006
- De største undergruppene er nærings- og nytelsesmiddelnæringen og trelast og trevareproduksjon
- Grafisk industri behandles i dette nummeret under kulturnæringene, men inngår likevel i tallet ovenfor på sysselsatte i øvrig industri

Foto: ?

Samarbeider om rekruttering

Fire produsenter av maritim elektronikk i Egersund, som i utgangspunktet konkurrerer om samme type arbeidskraft, har nå etablert et nettverk for å samarbeide om å rekruttere kompetanse til regionen.

- Vi må jobbe sammen for å synliggjøre kompetansemiljøet som finnes i denne byen innen maritim elektronikk, sier Geir Henning Risholm, daglig leder i Navico. De andre tre bedriftene i nettverket er Jeppesen Marine, Marin Technology og Pronair.

- Bedriftene i nettverket har tilsammen 200 ansatte og en samlet omsetning på 400 millioner kroner. Dette er størrelser som vi må få satt på kartet både i egen by og i eget fylke. Når vi står sammen blir vi mye større enn vi er enkeltvis, og følgelig oppnår vi også større oppmerksomhet, sier Risholm. De fire bedriftene i nettverket har alle til felles at de har sitt utspring fra tidligere Robertson enten i form av oppkjøp eller knoppskyting. For tiden står 8-10 ingeniørstillinger ubesatte i de fire bedriftene.

- Samarbeidet oss i mellom og ønsket

Geir Henning Risholm, daglig leder i Navico.

om en sterkere profilering er også en erkjennelse av at vi hittil har vært for innadvendte og for lite opptatt av å synliggjøre betydningen av virksomheten bedriftene våre representerer. Vi har allerede merket større interesse både blant aktuelle søkere og fra offentlige myndigheter, avslutter Risholm.

Foto: Østerhus

Foto: Østerhus

Brennhett næringsmarked

BA-næringen i Rogaland ligger på landstoppen målt i byggeaktivitet pr september 2007. Ordreserven er stor, men tallene for 3. kvartal 2007 viser for første gang på flere år en liten nedgang innen bygg. Stabiliseringen skjer likevel på et svært høyt nivå, og bransjen forventer både økt omsetning, økt sysselsetting og stabil eller bedret lønnsomhet også for 2008.

UTFLATING I BOLIGBYGGINGEN

Rogaland har hatt en vedvarende oppgang i bygg- og anleggsnæringen helt siden 2003. Aktiviteten på boligmarkedet er høy, men oversikt over igangsatte prosjekter

tyder på at veksten er i ferd med å avta. Denne utflatingen skjer likevel på et historisk høyt nivå. Sterk konjunkturvekst de siste årene gir også stor aktivitet i næringsmarkedet. Fra et rekordhøyt byggenivå i 2005 og 2006, ser Rogaland nå ut til å oppleve et nytt rekordår i 2007. Igangsettningsnivået har økt med hele 67 prosent de første ni månedene i 2007 sammenlignet med samme periode i 2006. Igangsatte bygg til offentlig forvaltning, undervisning og helsesektoren stagnerer imidlertid, og er redusert med 34 prosent i forhold til samme periode i 2006.

“Næringslivet går godt i vår region og flere store prosjekter kommer til utførelse. Ordreservene er gode. Vi blir lite berørte om det eventuelt skulle komme en nedgang i boligbyggingen”

Bedriftsleder bygg- og anlegg

Byggemarkedet har opplevd en kraftig prisvekst de siste årene, både som følge av økt press i leverandørmarkedet og økte lønnskostnader. Byggekostnadsindeksen til SSB viser at de samlede byggekostnadene

for oppføring av bolig økte med snaut åtte prosent fra juli 2006 til juli 2007. Selv om lønnskostnadene øker med mellom sju og ni prosent, er det materialkostnaden som påvirker prisutviklingen sterkest. Det første halvåret i 2007 har materialkost-

nadene økt med rundt 11 prosent sammenliknet med samme periode i 2006.

TYKKE ORDREBØKER

Byggenæringen i Rogaland opplever full kapasitetsutnyttelse og tykke ordrebøker. Dette gjenspeiles også i bedriftsun-

dersøkelsen, der åtte av ti bedrifter beskriver markedsutsiktene som gode. Bedriftene refererer til høy aktivitet i markedet, mange forespeilte prosjekter, høy kjøpekraft hos kundene og fulle ordrebøker som begrunnelse for sitt optimistiske syn på markedsutsiktene. BA-næringen hadde en samlet omsetning på 12,1 milliarder kroner første halvår 2007. Dette tilsvarer en økning på nærmere 26 prosent fra samme periode i 2006. Resultatene fra bedriftsundersøkelsen viser at sju av ti bedrifter forventer økt omsetning også i 2008, for så å forvente en utflating av veksten i løpet av 2009. Totalt venter bedriftene i utvalget at omsetningen vil øke med nærmere

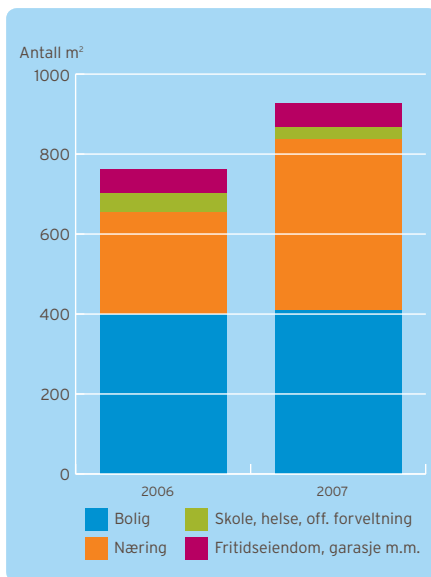
FAKTA:

- Næringen sysselsatte rundt 14 300 personer i Rogaland ved inngangen til 2007. Dette tilsvarer rundt 7 prosent av den samlede sysselsettingen i fylket.
- Sysselsettingen i næringen økte med 7,3 prosent i 2006

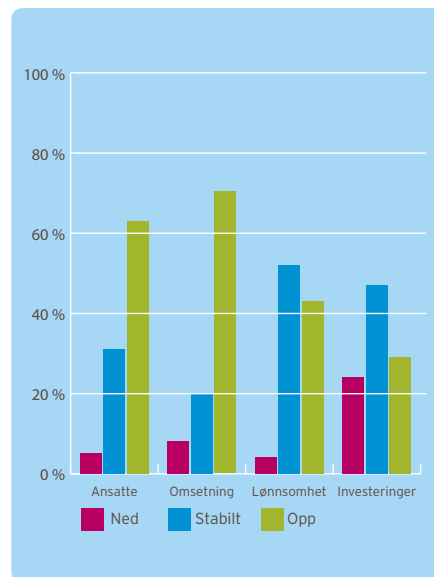
20 prosent i 2008. Rundt halvparten av bedriftene rapporterer om et styrket driftsresultat fra 2006 til 2007, mens 15 prosent melder om en nedgang. Nesten samtlige bedrifter forventer stabilt eller styrket driftsresultat i 2008.

TRENGER FLERE FAGFOLK

Næringen har hatt en jevn sysselsetningsvekst fra 2003, og har i denne perioden ansatt rundt 2300 flere medarbeidere. Bare i 2006 er sysselsettingen økt med nærmere 1000 personer. Det er likevel behov for flere ansatte i næringen, og to av tre bedrifter i undersøkelsen melder at de har ubesatte stillinger som fører til begrensninger i bedriftens produksjons- evne. Det er særlig fagarbeidere som oppleves å være vanskelig å rekruttere, men også teknisk personell med høyere utdanning. Samlet planlegger bedriftene i utvalget å utvide bemanningen med ti prosent i 2008.

Igangsatte bygg i perioden jan.-sept. 2006 og 2007, etter formål. Kilde: SSB

Andelen bedrifter som forventer nedgang, stabilitet, eller økning med hensyn til utviklingen i 2008. Kilde: Bedriftsundersøkelsen for Konjunkturbarometeret (n=129)

Etterspørselen etter nye boliger er fortsatt sterk

Øster Hus Gruppen består av driftsselskapene Øster Hus, KleppHus, Jærbygg og Solhytten. Selskapet er utviklet fra en tradisjonell byggmesterforretning og har blitt formet gjennom mer enn 20 års tett og godt samarbeid mellom eierne, brødrene Njål og Cato Østerhus. Konsernet har en omsetning på rundt 600 millioner kroner og har 150 ansatte fordelt på de fire selskapene. Øster Hus Gruppens selskaper driver hovedsakelig med egenutviklede prosjekter, der de har hånd om hele prosessen fra tomtkjøp og regulering til bygging. Årlig bygger de rundt 350 nye boliger i regionen. Gjennom Solhytten bygger og leverer de også 250 hytter hvert år, enten som ferdig oppsatte hytter eller som byggesett til hyttebyggere i hele Norge.

Oddgeir Eikeskog, daglig leder for gruppen, forventer fortsatt høy aktivitet i byggebransjen.

- Selv om markedet for nye boliger - kanskje særlig leilighetsmarkedet - ser ut til å roe seg ned, vil jeg ikke betrakte dette som et tegn på underliggende problemer. Hele næringen opererer på kapasitetsgrensen, og nye prosjekter tar lengre tid å realisere enn de gjorde tidligere. Økningen i byggekostnadene har også gjort at enkelte marginale prosjekter er blitt ulønnsomme. Men den underliggende etterspørselen etter nye boliger er fremdeles sterk.

Eikeskog er opptatt av å opprettholde fokus på høy kvalitet i byggenæringen. - Den sterke veksten har ført til svekkelse av kontrollrutiner og kvalitetsfokus i næringen. Jeg er redd for at næringens samlede omdømme blir svekket som resultat av dette. I Øster Hus Gruppen har vi hatt fokus på stabilitet i arbeidsstokken, og lite utskifting av mannskap har gjort det mulig for oss å opprettholde

Oddgeir Eikeskog, daglig leder for Øster Hus Gruppen.

et fortsatt høyt kvalitetsnivå, avslutter Eikeskog.

Primærnæringene

Foto: Region Stavanger

Inntektsnivået i jordbruket på Jæren er høyest i landet. Det er også Jæren som hadde størst økning i jordbruksinntektene i 2007. Nordsjøtrålerne i fylket opplever en stabil god ressursituasjon, men kraftig kostnadsvekst og en uavklart situasjon med hensyn til NOx-avgifter skaper bekymring. I laksenæringen øker produksjonen kraftig, mens prisene er på vei ned.

JORDBRUK: **INNTEKTSNIVÅET I JORDBRUKET PÅ JÆREN ER HØYEST I LANDET**

Resultatene fra en regnskapsundersøkelse som ble lagt fram i november 2007 viser at inntektsnivået i jordbruket i 2006 var høyest på Jæren, etterfulgt av flatbygdene på Østlandet og i Nord-Norge. Det er kombinasjonsbrukene på Jæren med melk og gris som oppnår de høyeste inntektene.

På Jæren økte jordbruksinntektene med elleve prosent fra 2005 til 2006, mens resten av Rogaland og Agder hadde en nedgang på fem prosent i samme periode. Jordbruksinntektene gikk på landsbasis ned med fire prosent i 2006. Kostnadsvekst og avlingsnedgang var viktigste årsaker til nedgangen. Undersøkelsen viser også at det var et høyt investe-

ringsnivå i 2006. Nettoinvesteringene på Jæren var høyest i landet målt i gjennomsnittlig nettoinvestering per bruk. Det er 4800 aktive gårdsbruk i Rogaland, som er hundre færre enn for ett år siden.

FISKERI: **GOD RESSURSSITUASJON - DRAMATISK KOSTNADSUTVIKLING**

Av landets vel 30 pelagisk trålere sokner over halvparten til området fra Sunnhordland til Egersund. Blant disse er nordsjøtrålerne den største gruppen. I 2006 gikk nordsjøtrålerne i pluss for første gang på flere år. - Med utgangspunkt i ressursituasjon og priser lå 2007 an til å bli bedre enn 2006, men økte drivstoffpriser fører til at resultatet vil bli svakere, sier Valter Rasmussen, styreleder i Sør-Norges Trålerlag.

- Fortsatt positiv utvikling i sildebestanden ga gode kvoter i 2007 og disse ligger an til å bli enda større i 2008. Inntektene fra dette fisket vil imidlertid ligge på et stabilt nivå som følge av nedadgående priser. Kvotene på kolmule som ble vesentlig redusert i 2007 vil bli ytterligere redusert i 2008. Sammen med reduserte priser fører dette til at inntektene fra kolmulefisket faller kraftig. Denne nedgangen vil imidlertid bli kompensert for økte kvoter på tobis. Etter full stans i tobisfisket ble det igjen innført kvoter i 2007 som ligger an til å øke ytterligere i 2008, forteller Rasmussen.

- Ressurssituasjonen gjør at vi ser forholdsvis lyst på 2008 når det gjelder inntektspotensialet. Vi opplever imidlertid en dramatisk kostnadsøkning som gjør at

FAKTA:

Primærnæringene omfatter jordbruk, skogbruk, fiske, fangst og fiskeoppdrett. Det er vel 8300 sysselsatte innenfor primærnæringene i Rogaland, som utgjør fire prosent av sysselsettingen. Sysselsettingen i næringen ble redusert med fire prosent i 2006.

vi ikke regner med at lønnsomheten blir særlig bedre i 2008. Den uavklarte situasjonen når det gjelder NOx-avgifter skaper stor bekymring i næringen, avslutter Rasmussen.

FISKEOPPDRETT:**KRAFTIG PRODUKSJONSVEKST**

Etter et historisk godt år i 2006 ble også 2007 et år med god lønnsomhet for lakse-næringen. Prisnivået gikk noe ned fra 2006 til 2007, mens det til gjengjeld var en kraftig vekst i produksjonen. Fram til september 2007 hadde kvantumet av slaktet laks på landsbasis passert 500 000 tonn, som er 100 000 tonn mer enn på samme tidspunkt året før. På verdensmarkedet er det særlig Norge som står for produksjonsøkningen. Skottland og Færøyene hadde en viss produksjonsvekst i 2007, mens Canada og Chile hadde en nedgang. Den videre utviklingen i produksjonen i disse landene vil være av stor betydning for hvordan den totale markedssituasjonen utvikler seg i 2008.

- Flere forhold gjør at lavere priser og svakere lønnsomhet mest sannsynlig ikke vil skape en ny krise i havbruksnæringen, sier Frank Asche, Professor ved UiS med havbruk som spesialfelt. - God lønnsomhet de siste årene har blitt brukt til å bygge soliditet. Egenkapitalen for de fleste oppdretterne av laks og ørret er betydelig bedre enn for fem år siden. I en syklisk næring som laksenæringen må en forvente at inntjeningen i enkelte år er svak, og da er det viktig med god soliditet for å komme gjennom slike perioder.

- Markedsadgang er dessverre fortsatt en utfordring. Mye tyder på at WTO-dommen blir anket slik at minsteprisregimet til EU mest sannsynlig vil fortsette også til neste år. Markedsadgangsproblematikken i forhold til Russland synes å ha funnet sin løsning ved at en liten gruppe bedrifter har anledning til å eksportere til Russland. Det har stor betydning at det etter hvert så viktige Russiske markedet igjen er åpent som et alternativ til EU, avslutter Asche.

Vil gjøre Rogaland til hovedsete for Norsk landbasert oppdrettsindustri

Etter syv år med forskning og utvikling på fôr, teknologi, biologi, marked, design og oppdrettsmiljø, er gründerne på Kvitsøy i ferd med å ta det store steget fra forsøks- og småskalaproduksjon på rundt to tonn hummer i året til en årsproduksjon på rundt 100 tonn i løpet av de neste tre årene.

- Nå går vi definitivt inn i en ny fase, forteller Asbjørn Drengstig, daglig leder ved Norwegian Lobster Farm.
- Vårt patenterte produksjonssystem er modulbasert, slik at vi øker produksjonen ved å øke antallet moduler. Dermed gjør vi egentlig bare enda mer av det vi nå etter hvert har full kontroll på, forklarer Drengstig.

- Vi satser i første omgang på det nasjonale markedet, men på sikt er både Japan, Sverige og Frankrike interessant. Potensialet er enormt både for hummer og for teknologien vi har utviklet. Verdensmarkedet for levende porsjons-hummer er ca 40 000 tonn. Konseptet er unikt siden det muliggjør full kontroll på hele livssyklusen, samtidig som det benytter resirkulering av vann og kontroll med utslippsmengdene av organisk stoff. Videre vil en eventuell eksport bestå i å etablere oppdrettsanlegg i det markedet produktet skal leveres. Da slipper vi transportkostnader samtidig som vi ivaretar

økende krav fra forbrukere og miljøet om bærekraft, klimapolitikk og CO₂-regnskap.

Norwegian Lobster Farm ble etablert i 2000 av brødrene Asbjørn og Tormod Drengstig, samt Ivar Kollsgård og Rudolf Svensen. Utviklingsarbeidet har skjedd i nært samarbeid med en rekke aktører som blant annet Havforskningsinstituttet i Bergen, UiS, IRIS og Fiskeridirektoratets Ernæringsinstitutt. Nå satser Norwegian Lobster Farm gjennom et strategisk samarbeid med selskapet Hobas AS på å bygge opp selskapene til en stor produsent av sjømat i landbaserte systemer. Dette inkluderer også planer om å bygge opp oppdrettsanlegg som skal produsere barramundi med biologisk resirkulering i Sri Lanka og India. Barramundi er en populær matfisk i Asia og Australia. Målet med denne satsingen er å gjøre Rogaland til hovedsetet for landbasert oppdrettsindustri i Norge.

- Vi ser konturene av enorme muligheter på global basis, og tiden får vise hvor stort dette blir, avslutter Drengstig.

Asbjørn Drengstig, daglig leder Norwegian Lobster Farm.

Foto: Region Stavanger

Nok et godt år i sikte for transportbedriftene

Transportarbeidet innenfor både gods- og persontransport er økende. I Rogaland venter åtte av ti bedrifter økt omsetning i 2008, og det signaliseres behov for 400 flere sysselsatte i næringen. Arbeidsmarkedet er imidlertid svært stramt, og det ventes derfor at bruken av utenlandsk arbeidskraft vil øke.

FLERE REISER KOLLEKTIVT

Totalt i Norge reiste 10,2 millioner passasjerer med fly innenlands i 2006. Dette var en økning på syv prosent fra 2005. Også de øvrige kollektive transportmidlene kan vise til vekst i antall reisende i 2006.

Busstrafikken økte med en snau prosent i 2006 til om lag 329 millioner reisende, mens jernbanetransporten økte tallet på reisende med fire prosent til drøyt 54 millioner.

GODSTRANSPORT PÅ SJØ OG VEI JEVNSTORE

De seneste årene har det vært en stabil økning i den innenlandske godstransporten på sjø og vei. Den kraftige veksten i godstrafikken med jernbane i 2004 og 2005 fortsatte i 2006. Målt i transportarbeid ble veksten på vel syv prosent i 2006. Markedsandelene i godstransportarbeidet, målt i tonnkilometer, fordeler seg nå med 46,5 prosent på sjø, det samme på veg og sju prosent på bane.

FAKTA:

Transportnæringen omfatter all gods- og persontransport samt en rekke tjenester tilknyttet transport som lasting og lossing, spedisjon, skipsmekling og reisebyråvirksomhet.

Transportnæringen sysselsetter 9800 personer i Rogaland. Det svarer til snaut fem prosent av sysselsettingen i fylket.

Sysselsettingen økte med 2,4 prosent i 2006.

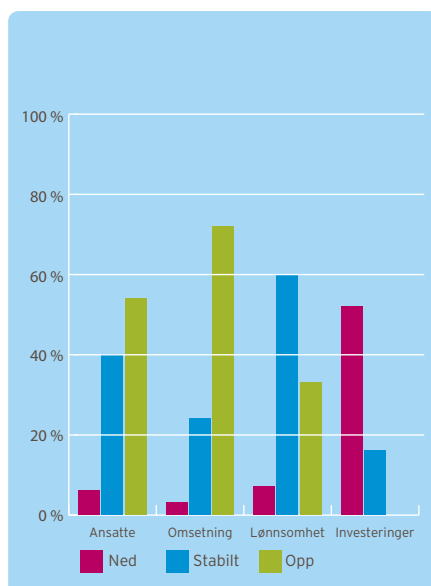
CODE UTSIKTER FOR TRANSPORTBEDRIFTENE I ROGALAND

Bedriftsundersøkelsen, som denne gang omfatter 33 transportbedrifter i Rogaland, tyder på at veksten i transportarbeidet fortsatte i 2007 og forventningene til inneværende år er store. Hele 80 prosent av bedriftene mener markedet vil utvikle seg ytterligere i positiv retning i 2008, og en like stor andel venter at omsetningen vil øke. 2009 ser ut til å bli et år for konsolidering for flere bedrifter. Kun en tredjedel av bedriftene mener de vil ha omsetningsvekst i 2009, mens de øvrige venter en stabil utvikling. Et gjennomgående trekk er at transportbedriftene med mye arbeid rettet mot olje- og gassnæringen er mer positive til markedsutviklingen enn de øvrige transportbedriftene.

Et knapt flertall av transportbedriftene oppgir at lønnsomheten har bedret seg det siste året, mens de øvrige sier den har vært stabil. En tredjedel av bedriftene venter bedring i driftsresultatet i år. Svært få venter reduksjon. Økt inntjening og positive markedsutsikter ventes imidlertid ikke å gi seg utslag i økt investeringsnivå.

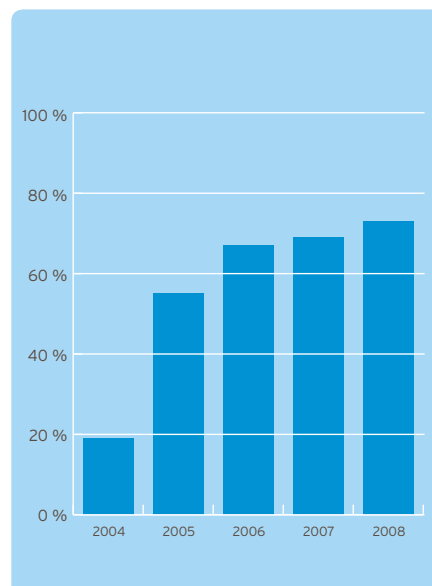
STADIG FLERE HENTER ARBEIDSKRAFT FRA UTLANDET

I fjorårets undersøkelse signaliserte transportbedriftene at de hadde behov for en bemanningsøkning på fem prosent i 2007. Resultatet fra årets undersøkelse tyder på at dette målet ble nådd. Halvparten

Andelen bedrifter som venter nedgang, stabilitet, eller økning med hensyn til utviklingen i 2008. Kilde: Bedriftsundersøkelsen for Konjunkturbarometeret (n=33)

av bedriftene økte bemanningen, og samlet vekst for bedriftene i utvalget ble fem prosent. Dette betyr likevel ikke at bedriftene klarte å få tak i den arbeidskraften de hadde behov for i fjor. Halvparten av bedriftene sier at de har ubesatte stillinger som følge av rekrutteringsproblemer. Resultatene fra undersøkelsen tyder på at rundt 200 stillinger står ledige innenfor transportsektoren i fylket. Til tross for et stramt arbeidsmarked planlegger halvparten av bedriftene å

Andel bedrifter som vurderer markedsutsiktene som gode 2004 - 2008. Kilde: Bedriftsundersøkelsen for Konjunkturbarometeret

øke bemanningen inneværende år. Samlet ventes en sysselsettingsvekst på fire prosent, tilsvarende rundt 400 personer. Transportbedriftene søker i likhet med andre næringer i økende grad utenfor landets grenser for å skaffe arbeidskraften de har behov for. Halvparten av bedriftene opplyste at de hadde benyttet seg av utenlandsk arbeidskraft i 2007, og blant disse sier halvparten at de vil ansette flere utlendinger i år.

12 nye skip i bestilling

Haugesundsrederiet Knutsen OAS Shipping AS, hvor Jens Ulltveit-Moe og Trygve Seglem er hovedeiere, har store ekspansjonsplaner. Flåten består i dag av 38 skip, hvorav rundt halvparten er råoljetankskip utstyrt som bøyelastere, fem er gasstankskip og resten er produkt-/kjemikalietankskip. Rederiet har i dag inne bestillinger på 12 nye skip til en verdi av 11 milliarder kroner, og flere vil snart følge. Flere store kontrakter er inngått i høst. Den største er en 12-års kontrakt med oljefrakt utenfor kysten av Brasil, til en verdi av 1,5 milliarder kroner. Kontrakten medfører bygging av ytterligere to oljetankskip innen 2011.

Selv om oljefrakt med skytteltankere har vært selve grunnfjellet i Knutsen-rederiet, har flåteveksten de siste årene vært størst innen gasstankere som

frakter flytende nedkjølt gass, LNG. Selskapet har i dag fem gasstankskip (LNG) i trafikk og nybyggingskontrakter på ytterligere fire for levering i 2010. Daglig leder i Knutsen-rederiet, Trygve Seglem, forteller at den rådende metoden for frakt av naturgass på skip hittil har vært som flytende væske i kultanker på LNG-skip. - Nedkjøling av gassen for å gjøre den flytende er en prosess som krever mye energi, forteller han.

- Knutsen OAS har derfor utviklet et nytt gassfraktsystem kalt PNG (pressured natural gas). PNG-frakt innebærer at gassen settes under trykk i store gassrør som stables stående i kassetter om bord i skipet. Fraktmetoden innebærer at det vil kunne spares store mengder energi i transportkjeden og oppnås store miljøgevinster. Med et framtidig interna-

Trygve Seglem, daglig leder i Knutsen OAS Shipping AS.

sjonal CO₂-regime med utslippskvoter vil PNG-frakt også bety store besparelser rent økonomisk, avslutter Seglem.

Foto: Tina Grønnevik

Moderat vekst i offentlig sektor

Ved inngangen til 2007 var det rundt 52.800 sysselsatte i offentlig sektor i Rogaland. Dette utgjør 25 prosent av den samlede sysselsettingen i fylket. Det er bare Oslo og Akershus som har en tilsvarende lav andel av sysselsatte i offentlig sektor. Sammenlignet med privat sektor har det vært en moderat sysselsetningsvekst i offentlig sektor de siste årene. Veksten som har kommet har primært vært knyttet til tjenesteproduksjon innenfor helse og sosialsktoren.

MODERAT VEKST I SYSSELSETTINGEN

Offentlig sektor omfatter både offentlig administrasjon/ forvaltning og offentlig tjenesteproduksjon, der langt de fleste arbeider innenfor undervisning, helsevesen og pleie- og omsorgssektoren. En betydelig del av sysselsettingen innenfor offentlig sektor er en direkte følge av befolkningsutviklingen, gjennom lovpålagte krav til tjenestetilbud.

Av det totale antall offentlig ansatte i Rogaland i 2006 arbeidet 34 000 i kommunene, 15 200 i staten og 3600 i fylkeskommunen. I løpet av 2006 ble det 1250 flere ansatte i offentlig sektor i Rogaland, noe som tilsvarer en sysselsetningsvekst på 2,4 prosent. Veksten fordeles med 500 i staten, 150 i fylkeskommunen og 600 i kommunene. Tilveksten innenfor staten er hovedsakelig lokalisert til Stavanger og Haugesund, mens veksten i kommunene og fylkeskommunen for en stor del kom i Jær-regionen. Offentlig sektors andel av den samlede

sysselsettingen har vært stabil i perioden fra 2002 til 2006.

HELSE- OG SOSIALSEKTOREN ØKER MEST

Helse og omsorgssektoren sysselsetter langt de fleste ansatte innenfor offentlig sektor, med nærmere 27 000 ansatte ved inngangen til 2007. Det er også denne sektoren som har hatt sterkest vekst de siste årene. Godt over halvparten av veksten er knyttet til økt sysselsetting innenfor pleie og omsorgssektoren i kommunene. Undervisningssektoren sysselsatte rundt 13 000, mens offentlig administrasjon sysselsatte rundt 10 000 personer ved inngangen til 2007. I tillegg var nærmere 2800 sysselsatt innenfor øvrige offentlige tjenesteområder som for eksempel renovasjon, vann- og avløp m.m.

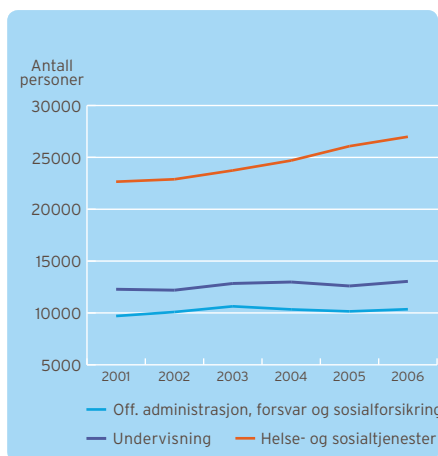
PRIVAT BARNEHAGEVEKST

Den store veksten innenfor barnehagesektoren har ikke ført til en tilsvarende økning av sysselsettingen i offentlig sektor. Hele 75 prosent av den økte sysselsettingen

Sysselsatte i offentlig sektor, fordelt på forvaltningsnivå.
Kilde: SSB 2007

knyttet til barnehagesektoren i Rogaland har kommet i privat sektor, og i 2006 var det for første gang flere sysselsatte i private barnehager enn i offentlige.

Sysselsatte innenfor offentlig sektor, fordelt på sentrale tjenesteområde. Kilde: SSB 2007

FAKTA:

Nettverksprogram i Rogaland

NCE Culinology skal bidra til å styrke kunnskapsplattformen og innovasjonsevnen innenfor feltet industriell gastronomi og kulinarisk differensiering til beste for norsk matproduksjon. NCE Culinology avløser MåltidsARENA, som har pågått siden 2003 i regi av Fagforum for Mat og Drikke.

Arena Gass i Vest skal bidra til bedre utnyttning av naturgass i Norge. Delprosjekter her er "Brenselceller ombord i skip", "Distribuert kraft/varme/kjøling", "Gassbaserte næringsparker", "Gassveien Hynor".

Arena Integrerte Operasjoner skal etablere et utviklingsmiljø som gjør klyngen verdensledende innenfor området integrerte operasjoner og sanntids reservoarstyring.

Arena brønnteknologi skal bidra til utvikling av smarte og sikre brønner offshore.

Arena Innovativ Fjordturisme skal bidra til utvikling av FjordNorge som reiselivsmål.

MarinVest bidro til felles satsing på næringsutvikling innenfor marin sektor på Vestlandet. Programmet er nylig avsluttet.

Som et resultat av alle disse klyngeutviklingsprosjektene forventes det blant annet at det genereres diverse enkeltprosjekter i form av Industrielle forsknings- og utviklingskontrakter (IFU), som hver for seg vil bidra til at verden går videre.

Krafttak

for innovasjon i næringslivet

Innovasjon Norge er Norges sentrale verktøy for utvikling av morgendagens næringsliv. Selskapet ble etablert som et statlig særlovselskap i 2004, og er representert i alle landets fylker og i 35 land. De tilbyr kompetanse, nettverk, rådgiving og hjelp til internasjonalisering for kunder som spenner helt fra det ufødte næringsliv til godt etablerte bedrifter som ønsker å utvikle seg videre. Til dette har de også finansielle virkemidler i form av ulike nettverksprogram, forsknings- og utviklingskontrakter samt lån og tilskuddsordninger. På Innovasjon Norges avdelingskontor i Rogaland arbeider 15 ansatte for å bistå entreprenører, etablerte bedrifter og ulike innovasjonsmiljø med å skape økt innovasjon og verdiskaping i fylket.

For mange er nok Innovasjon Norge mest kjent som en forvalter av lån og tilskudd. Direktør Karl Bøe Skogen er opptatt av at selskapet spiller en like viktig rolle som nettverksaktør og kompetanseformidler. - Et godt eksempel på dette er vår eksportrettede satsing. Her tilbyr vi tilgang til nettverk og lokal markedskunnskap over hele verden, gjennom våre 35 utenlandskontor, forteller Skogen. Innovasjon Norge arrangerer delegasjonsreiser og organiserer felles stands på sentrale internasjonale fagmesser. I tillegg tilbys kompetansehevende kurs gjennom Eksportskolen og kompetanseutviklingsprogrammet FRAM, og det er en egen Handelsteknisk avdeling som besvarer spørsmål omkring toll- og avgifter, dokumentasjon, leveringsbetingelser og internasjonale avtaler.

REGIONALE INNOVASJONSMILJØ

ARENA-programmet og Norwegian Center of Expertise (NCE) er eksempler på hvordan Innovasjon Norge arbeider med klyngeutvikling, nettverksbygging og strategisk samarbeid. Disse prosjektene har som mål å øke verdiskapingen i regionale næringsmiljøer - miljøer med en konsentrasjon av bedrifter innen samme bransje/verdiskjede og relevante kompetansesmiljøer. Programmene er treårige.

Karl Bøe Skogen, direktør i Innovasjon Norge.

- I Rogaland har vi etablert ARENA-prosjekter innenfor både energiklyngen og matklyngen. NCE er et spisstilbud til mer modne og langsiktige klynger (10 år) og har større fokus på internasjonalisering. NCE Culinology, der Måltidets Hus er et viktig delprosjekt, er det eneste NCE-prosjektet i Rogaland, forteller Skogen.

- Det er økt verdiskaping i bedriftene som er det endelige målet også i disse prosjektene, men det sentrale virkemiddelet er samarbeid og etablering av strategiske allianser på tvers mellom enkeltbedrifter, FoU-miljø og sentrale offentlige utviklingsaktører. 67 prosent av bedriftene som mottok tjenester fra Innovasjon Norge i 2002 mener at bidraget i stor grad har ført til kompetanseheving i bedriften, særlig innenfor produktutvikling, utvikling av produksjonsprosesser og markedsutvikling, avslutter Karl Bøe Skogen.

Foto: Annelise Norheim

Nesten alle venter omsetningsvekst

Nordmenn bruker stadig mer penger på underholdning og personlig velvære. Bedrifter innenfor privat personlig tjenesteyting er blant de som profiterer på utviklingen. I Rogaland melder næringen om nok et år med sterk omsetningsvekst. Markedsutsiktene for det kommende året vurderes som gode, og samlet ventes omsetningen å stige med åtte prosent.

EN BRANSJE I VEKST

Den vedvarende høykonjunkturen har gitt folk flest bedre råd. For bedrifter innenfor personlig tjenesteyting betyr dette penger i kassen. For næringsgrupper som frisør- og skjønnhetssalonger, renseri- og vaskeri-virksomhet og kulturell tjenesteyting vises endringen i våre kjøpevaner tydelig igjen i omsetningstallene. Frisering og annen skjønnhetspleie omsatte for 3,2 milliarder kroner på landsbasis i første halvår i 2007. Dette var en økning på 6,8 prosent fra samme periode året før. Tilsvarende vekst finner vi innenfor renseri- og vaskeri virksomhet. Av de totalt 57 700 sysselsatte innenfor offentlig og privat personlig tjenesteyting i Rogaland er 16 300 ansatt i privat sektor. Av disse jobber 1500 i undervisningssektoren, 9000 innenfor helse- og sosialsektoren, og 5800 innenfor andre sosiale og personlige tjenester

“Omsetningen har steget jevnt de siste årene og vil fortsette med det”

Daglig leder frisørsalong

Vel halvparten av bedriftene vurderer markedsutsiktene for 2008 som gode, og resten mener de er tilfredsstillende. Framtidsoptimismen gir seg utslag i positive forventninger til omsetningsutviklingen. Hele 85 prosent venter at omsetningen vil øke i år, og i snitt ventes en vekst på vel åtte prosent. Forventningene ser dermed ut til å være skrudd noe opp sammenlignet med bedriftenes vurdering på samme tidspunkt i fjor. Når det gjelder utsiktene lenger framover er vurderingene noe mer nøkterne. Halvparten av bedriftene venter økt omsetning, og den andre halvparten stabil omsetning i 2009.

STOR OPTIMISME I NÆRINGEN

Bedriftsundersøkelsen er besvart av 33 bedrifter innenfor privat personlig tjenesteyting i Rogaland med tilsammen 2600 ansatte.

FLERE LEVERER GODE RESULTATER

Alt tyder på at 2007 ble et svært innbringende år for mange bedrifter innenfor personlig tjenesteyting. Tre fjerdedeler av bedriftene rapporterer at de økte lønnsomheten i fjor, mens resten hadde en stabil resultatutvikling. I år venter

FAKTA:

Næringen består av private virksomheter og offentlige foretak innen undervisning, helse og sosiale tjenester og andre sosiale og personlige tjenester som interesseorganisasjoner, kulturell tjenesteyting, helsestudioer, vaskeri- og renserivirksomhet og frisering og skjønnhetspleie.

Næringen sysselsetter rundt 16 300 personer i Rogaland. Dette tilsvarer 7,8 prosent av sysselsettingen i fylket.

Sysselsettingen i næringen økte med 6 prosent i 2006.

halvparten økt lønnsomhet. Fortsatt er det ingen som tror driftsmarginene vil falle. Tross forventninger om økt omsetning og bedre resultater, gir ikke bedriftene i sum signaler om at de vil øke investeringsnivået i framover.

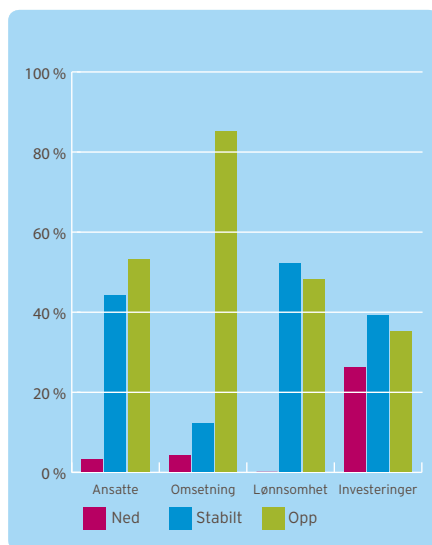
MODERAT SYSSELSETTINGSVEKST

I fjorårets undersøkelse signaliserte bedriftene innenfor personlig tjenesteyting et samlet sysselsettingsbehov på tre prosent. Resultatet fra årets undersøkelse tyder på at dette målet ble nådd. Halvparten av bedriftene økte bemanningen, og samlet vekst for bedriftene i utvalget ble tre prosent i 2007. Selv om rekrutteringssituasjonen innenfor privat personlig tjenesteyting ser ut til å være betydelig mindre anstrengt enn i mange andre bransjer, oppgir en tredjedel av bedriftene at de i dag har ubesatte stillinger. I år planlegger halvparten av bedriftene å øke bemanningen.

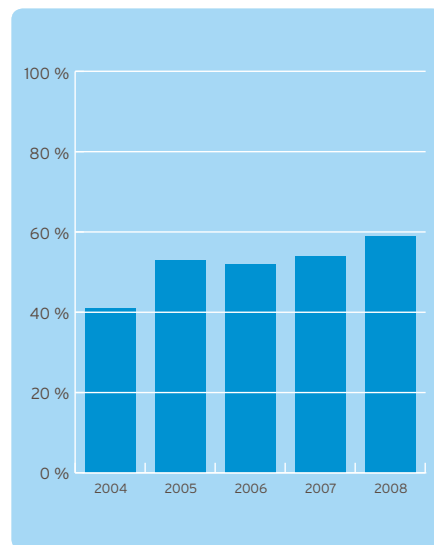
Samlet ønskes en sysselsettingsvekst i 2008 på fire prosent, tilsvarende rundt 700 personer. Innslaget av utenlandsk arbeidskraft ser ut til å være økende,

men er fortsatt lite sammenliknet med de andre næringene i Rogaland. En fjerdedel av bedriftene opplyser at de hadde benyttet seg av utenlandsk arbeidskraft i fjor, og andelen ventes ikke å stige

nevneverdig i år. Blant de som har ansatt utenlandsk arbeidskraft i dag ønsker imidlertid alle å ansette flere.

Andelen bedrifter som venter nedgang, stabilitet, eller økning med hensyn til utviklingen i 2008. Kilde: Bedriftsundersøkelsen for Konjunkturbarometeret (n=33)

Andel bedrifter som vurderer markedsutsliktene som gode 2004 - 2008. Kilde: Bedriftsundersøkelsen for Konjunkturbarometeret

Grenseløs Helse, nystartet bedriftshelsetjeneste.

Vil ekspandere i Skandinavia

Grenseløs Helse er et nystartet selskap på Forus som tenker i nye baner innenfor bedriftshelsetjeneste. Istedenfor den mer tradisjonelle tilnærmingen med symptom- og sykdomsbehandling, har bedriften valgt å fokusere proaktivt på forebyggende helse- og miljøarbeid mot friske personer. Selskapet tilbyr sine kunder enkel helsesjekk knyttet til risikoen for å utvikle

livsstilssykdommer, holder foredrag om fysisk aktivitet og kosthold, og initierer trim-/ bevegelsesaktiviteter. Alt utføres direkte på arbeidsplassen.

Salgs- og markedsansvarlig i Grenseløs Helse, Kenneth Auestad, opplyser at selskapet både har bedrifter, skoler og barnehager som kunder.

- Vi tror på en helhetlig tilnærming i helseforebygging, forteller han.
- Livsstilssykdommer, som muskel og skjelettlidelser, samt belastningsskader dominerer langtidssykefraværet. Om man lykkes med å få sykefraværet ned, vil det både gi store besparelser for bedriftene og helsemessige gevinster for den enkelte ansatte.

Vi ønsker, gjennom inspirasjon og bevisstgjøring, å bidra til utforming av helsefremmende arbeidsplasser og gode livsstilsvaner. Dette innebærer både holdningsskapende psykososialt arbeid, HMS-arbeid, og informasjon om og tilrettelegging for bedre kosthold og mer bevegelse og trening. For de som har behov for det er vi synlige og tilgjengelige i bedriftens lokaler over tid.

Auestad har stor tro på videre vekst, og forteller at selskapet snart skal ansette ytterligere to medarbeidere i fast stilling. I løpet av neste år har de planer om å opprette en avdeling i Oslo. På lengre sikt er målsettingen å bli Skandinavias ledende fullskalaleverandør av helse- og helserelaterte tjenester for ansatte.

Den sterke sysselsettingsveksten fortsetter

Boligmarkedet over hele landet viser en generell nedgang, men prisene går mindre ned i Rogaland enn ellers i landet. Bank, finans og eiendom venter fortsatt gode markedsutsikter og en moderat sysselsettingsvekst. Innenfor forretningsmessig tjenesteyting er det fortsatt stort behov for flere ansatte.

STERKEST BOLIGPRISVEKST I STAVANGER OG SANDNES

Boligprisene i Rogaland gikk opp med 15 prosent fra oktober 2006 til oktober 2007. Dette er tre ganger høyere vekst enn gjennomsnittet for landet. Sammenlignet med andre store byer er Stavanger og Sandnes i særklasse med en prisvekst på henholdsvis 15 prosent og 17 prosent.

Boligmarkedet har de siste månedene hatt en nedgang i hele landet. Dette er tegn til svakheter som også kommer til syne i Rogaland, men her går prisene mindre ned enn ellers i landet. Svakhetsstegnene gjør seg også gjeldende i omsetningstiden, som viser tiden det tar fra en bolig er lagt ut for salg til den er solgt. Stavanger hadde i oktober 2007 en omsetningstid på 21 dager, 7 dager mer enn på samme tid året før. Likevel er Stavanger fortsatt et av stedene med kortest omsetningstid.

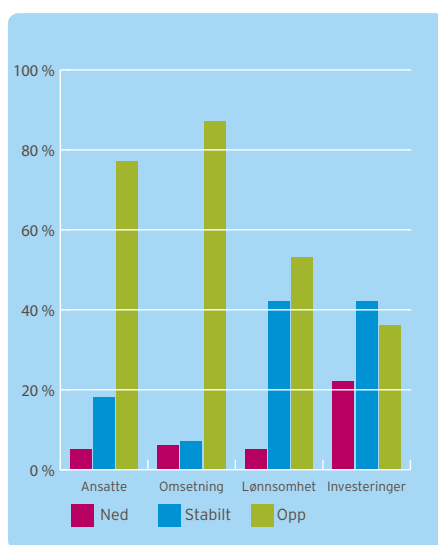
FORTSATT OPTIMISME I BANK, FINANS OG EIENDOM

Markedssituasjonen for finansiell tjenesteyting og eiendom har de siste par årene vært svært gode, og godt over halvparten av bedriftene vurderer markedsutsiktene for 2008 som gode. Det er ingen som vurderer utsiktene som dårlige. Eienomsbedriftene er noe mer positive i sine vurderinger av utsiktene enn bedriftene innenfor finansiell tjenesteyting. Det ventes fortsatt omsetningsvekst

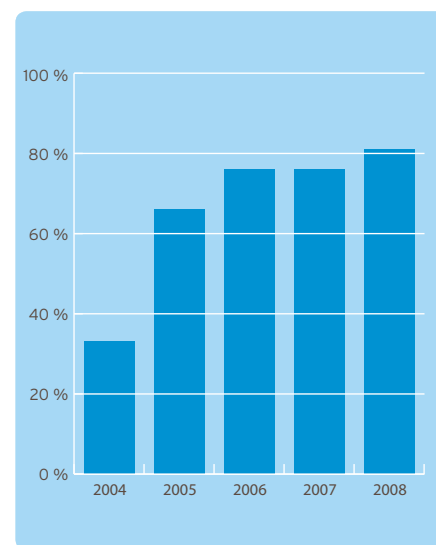
i 2008, men mindre enn halvparten tror dette vil slå ut i bedre lønnsomhet. Bedriftene i utvalget rapporterer om en relativt kraftig sysselsettingsvekst i 2007. Veksten i 2008 ventes å bli langt svakere. Vel halvparten har planer om bemanningsøkning, og samlet sett ventes en vekst på snaut fem prosent.

CODE TIDER INNEN FORRETNINGSMESSIG TJENESTEYTING
Sysselsettingsveksten innenfor forretningsmessig tjenesteyting har vært kraftig

de siste årene. Veksten i næringen er blant annet et utslag av hvordan arbeidsdelingen i næringslivet endrer seg. Bedrifter i andre næringer setter i stadig større grad ut tjenester som ikke er en del av kjernevirksomheten til bedrifter innenfor forretningsmessig tjenesteyting. I Rogaland yter dessuten store deler av næringen tjenester til oljerelaterte bedrifter og nyter dermed godt av den spesielt høye oljeaktiviteten.

Andelen bedrifter som venter nedgang, stabilitet, eller økning med hensyn til utviklingen i 2008. Kilde: Bedriftsundersøkelsen for Konjunkturbarometeret (n=64)

Andelen bedrifter som vurderer markedsutsiktene som gode 2004 - 2008. Kilde: Bedriftsundersøkelsene for Konjunkturbarometeret

Foto: Region Stavanger

Godt over halvparten av bedriftene rapporterer om bedret lønnsomhet i 2007, mens bare ti prosent opplevde en nedgang. Best har utviklingen vært for teknisk konsulentvirksomhet og IT.

Bedriftsundersøkelsen viser at bedriftene tror de rekordgode tidene fortsetter. Nesten 90 prosent forventer omsetningsøkning i 2008, og totalt ventes en vekst på åtte prosent. IT-bedriftene er mest optimistiske. Over halvparten av bedriften venter at veksten vil slå ut i bedre lønnsomhet.

Også på lengre sikt er utsiktene gode. Selv om det er langt fram i tid, venter vel 60 prosent ytterligere vekst i 2009, mens bare et lite fåtall venter nedgang.

STORT BEHOV FOR ARBEIDSKRAFT

I undersøkelsen, som ble gjennomført på samme tid for ett år siden, forventet bedriftene en samlet vekst på hele 14 prosent. Bedriftene i årets undersøkelse rapporterer om en bemanningsøkning på 11 prosent i 2007, tilsvarende 2700 flere sysselsatte. Vel 75 prosent av bedriftene i utvalget har planer om å øke bemanningen i 2008. Samlet sett venter bedriftene innenfor forretningsmessig tjenesteyting en vekst på vel 12 prosent i 2008. Behovet for flere ansatte er særlig stort innenfor teknisk tjenesteyting, regnskap og juridisk rådgivning og IT.

Innenfor disse næringene er det store problemer med å få tak i kvalifisert arbeidskraft. 70-80 prosent av denne type bedrifter har ubesatte stillinger.

STABILE INVESTERINGER

Næringen er arbeidsintensiv og investeringene er dermed lavere enn i mange andre næringer. Bedriftene oppgir at de i gjennomsnitt vil investere for i underkant av seks millioner kroner i 2008. Dette er en økning på om lag to prosent fra 2007. Snaut 40 prosent planlegger økte investeringer i 2008, mens vel 20 prosent budsjetterer med en nedgang.

FAKTA:

Forretningsmessig tjenesteyting omfatter juridiske tjenester, regnskap, bedriftsrådgiving, databehandling, byggt tekniske tjenester og annen konsulentvirksomhet.

Bank, finans, eiendomsdrift og forretningsmessig tjenesteyting sysselsetter ca 25 000 i Rogaland, og utgjør 12 prosent av sysselsettingen i fylket.

I løpet av 2006 økte sysselsettingen med vel 12 prosent eller 2600 personer.

Investerer i teknologi

for olje- og gassindustrien

Ole Melberg, managing partner i Energy Ventures.

Energy Ventures ble startet i 2002 og forvalter tre venture-fond med en innskutt kapital på totalt 1,9 mrd norske kroner. Blant investorene på kundelisten er selskaper med store investeringsporteføljer, som Ferd, Gjensidige, DNB NOR, Storebrand og Umoe. Det er et internasjonalt selskap med hovedkontor i Stavanger og lokal-kontorer i Houston og Aberdeen.

Fondene investerer i selskaper som utvikler teknologi for olje- og gassindustrien. Målet er å fange opp god og banebrytende teknologi og bringe denne videre på vei opp til fullt gjennomslag i markedet. Energy Ventures mener at vekstpotensialet er størst i denne mellomfasen, men det er også en kritisk fase hvor idéene skal testes ut i markedet og forhåpentlig lykkes kommersielt.

Energy Ventures investerer kun i selskap hvor de ser at ledelsen arbeider på en god måte og som ønsker et tett samarbeid med investerings-selskapet. En annen fellesnevner er at selskapene har eierskap til ny teknologi som vil være med på å forandre industrien, ifølge managing partner Ole Melberg. Energy Ventures går aktivt inn i eierskapet og benytter sitt nettverk til å formidle kontakter. Energy Ventures' kompetanse, erfaring og kontaktnett er gull verdt for bedriftene de velger å satse på.

Stort behov for flere ansatte i engroshandelen

Foto: Cathrine Dillner, Hagen Sparebank i SR-Bank

Varehandelen i Rogaland har lagt et godt år bak seg, og særlig har veksten vært sterk i engroshandelen. Samlet er det behov for over 2000 flere sysselsatte i varehandelen i Rogaland. Rekrutteringsproblemene har for alvor begynt å melde seg innenfor engros- og motorkjøretøyhandelen, mens detaljhandelen ser ut til å få tak i de folkene de trenger.

KRAFTIG OMSETNINGSVEKST I VAREHANDELEN

Den lange og vedvarende oppgangskonjunkturen har styrket kjøpekraften i både næringslivet og husholdningene betydelig. Omsetningen i varehandelen i Rogaland har økt med 32 prosent fra 2003 til 2006. Resultatene fra bedriftsundersøkelsen for konjunkturbarometeret, som omfatter 83 varehandelsbedrifter, underbygger inntrykket av at handelsstanden i fylket har gode tider.

“Markedet er fremdeles sterkt. Investeringene i olje- og gassektoren er høye”

Bedriftsleder innenfor engroshandel

Flertallet mener dette vil gi seg utslag i økt lønnsomhet. Det høye aktivitetsnivået fører imidlertid til press på arbeidsstokken og behov for oppbemanning. Hele 90 prosent av bedriftene planlegger å øke bemanningen i år. Samlet signaliseres et oppbemanningsbehov på hele 14 prosent, noe som tilsvarer 1200 nye arbeidsplasser for hele engrosnæringen. Om vekstambisjonene er realiserbare kan man imidlertid stille spørsmålsteget ved, tatt i betraktning at 40 prosent av bedriftene allerede i dag oppgir å ha ubesatte stillinger som følge av rekrutteringsproblemer.

STORT BEHOV FOR FLERE ANSATTE I ENGROSHANDELEN

Engroshandelen er den bransjen innenfor varehandelen som har vokst aller mest de siste tre årene, både nasjonalt og i Rogaland. Første halvår i 2007 var omsetningsveksten rundt ni prosent på landsbasis, og hele 15 prosent i Rogaland, sammenlignet med samme periode året før. Fortsatt ser konjunkturpilene til å peke oppover. Tre fjerdedeler av bedriftene venter en positiv markedsutvikling, og nesten samtlige venter omsetningsvekst.

STERK OMSETNINGSVEKST I DETALJHANDELEN

Stor og langvarig vekst i kjøpekraften og langvarig lav prisvekst fører unngåelig til vekst i handelsvolumene. Fra september 2006 til september 2007 viste SSBs sesongjusterte varekonsumindeks en vekst på 9,2 prosent. I Rogaland har detaljhandelsbedriftene liten tro på at kjøpefesten skal ta slutt med det første. Vel 40 prosent av bedriftene mener markedet

vil utvikle seg i positiv retning, og hele 90 prosent venter økt omsetning i år. Ingen venter negativ markedsutvikling. Resultatene fra undersøkelsen underbygges av omsetningsstatistikk fra SSB som viser at Rogaland hadde den sterkeste detaljhandelsveksten i landet i første halvår 2007 på 12,2 prosent. På landsbasis var veksten 9,5 prosent. Målt i antall sysselsatte er detaljhandelen i fylket, med rundt 17 000 ansatte, omtrent dobbelt så stor som engrosnæringen. I snitt planlegger bedriftene å øke sysselsettingen med fem prosent, noe som tilsvarer 800 flere sysselsatte for detaljhandelen i fylket. Arbeidsledigheten er nå nede på historisk

FAKTA:

Varehandelsnæringen omfatter detaljhandel og reparasjon av husholdningsvarer og varer til personlig bruk, agentur- og engroshandel, samt motorkjøretøytjenester.

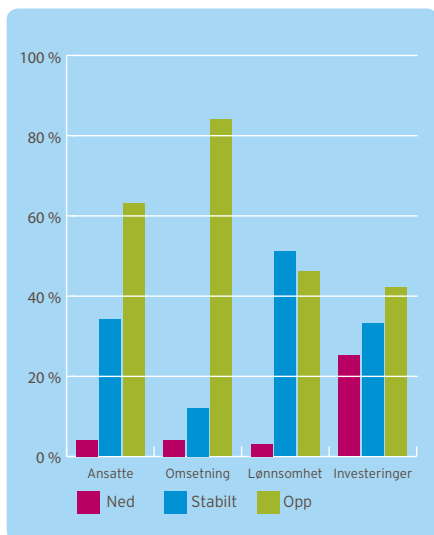
Næringen sysselsetter 28 400 personer i Rogaland, som tilsvarer 14 prosent av den totale sysselsettingen i fylket.

I 2006 økte sysselsettingen i næringen med 3,0 prosent.

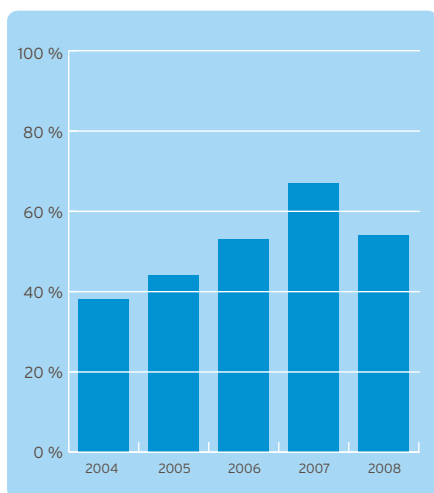
bunnivå, men ingen detaljhandelsbedrifter sier likevel at de har ubesatte stillinger.

NYBILSALGET TAR AV

Bilbransjen er kjent som en svært konjunkturavhengig næring, men veksten bransjen opplevde i fjor var nok i overkant av forhåpningene. På landsbasis økte nybilsalget med 19,3 prosent, og i Rogaland med 21,5 prosent, de ti første månedene i 2007, sammenlignet med samme periode året før. Trefjerdedeler av motorkjøretøybedriftene venter at omsetningen vil øke ytterligere i år, og rundt halvparten tror de vil øke omsetningen i 2009. Tross økt salg tror likevel de fleste at lønnsomheten vil bli liggende på dagens nivå. Veksten fører til behov for flere folk. I gjennomsnitt ønsker bedriftene en oppbemanning på fire prosent. For hele næringen tilsvarer dette en sysselsettingsvekst på rundt 180 personer.

Andelen bedrifter som venter nedgang, stabilitet, eller økning med hensyn til utviklingen i 2008. Kilde: Bedriftsundersøkelsen for Konjunkturbarometeret (n=83)

Andel bedrifter som vurderer markedsutsliktene som gode 2004 - 2008. Kilde: Bedriftsundersøkelsen for Konjunkturbarometeret

7000 nye kvadratmeter med handel i Egersund

Varehuset Eikunda i Egersund er bygd med utgangspunkt i de opprinnelige bygningene til den kjente Egersund Fayancefabrik, og er i dag tilholdssted for fem butikker og en kafe. Varehuset har etter hvert fått behov for mer butikkareal og nå er i gang med utbyggingen av 7000 nye kvadratmeter.

Daglig leder ved Eikunda, Kåre Tjåland, forteller at varehuset for noen måneder siden inngikk en driftsavtale med Amfi. Avtalen innebærer at Amfi overtar driften av det nye senteret og at navnet endres til Amfi Eikunda. Samvirkelaget i Egersund beholder eierskapet. Samlet vil kjøpesenteret få 25 butikker, med et butikkareal på ca. 10 000 kvadratmeter, og parkeringshus med plass til 150 biler. Samtidig med den pågående utbyggingen er Fajansemuseet i gang med ombygning av tidligere lagerlokaler i den gamle industribygningen. Alt vil være klart til innflytting i løpet av våren, forteller Tjåland.

- Kundegrunnlaget mener vi absolutt er til stede. Med utvidelsen håper vi å få stanset mye av handelslekkasjen fra Egersund. Samtidig tror vi butikktil-

Foto: ?

budet, samt senterets unike plassering midt i Egersund sentrum, vil tiltrekke flere hytteturister og flere kunder fra tilgrensende kommuner, sier han.

Næringssjef i Dalane, Inger Christensen, er begeistret for utbygging av handelsarealet i byen. - Dette er et kvantesprang for Egersund som handelsby, og vil generere mye liv i sentrum. Den øvrige handelsstanden merker nok press mot utvidelse av åpningstidene, men utover dette har jeg inntrykk av at utbyggingen oppfattes positivt.

Nytt rekordår for hotellene

Stemning fra Sandnes Brygge

Hotellene i Rogaland går mot et nytt rekordår drevet fram av den høye aktiviteten i næringslivet. Den høye kapasitetsutnyttelsen slår ut i god lønnsomhet og behov for flere ansatte. Både hotellene og restaurantene tror de gode tidene vil vare også i 2008.

FORTSATT KRAFTIG VEKST I YRKESTRAFIKKEN

Hotellnæringen i Rogaland går mot et nytt rekordår. Etter de ni første månedene i 2007 lå antall overnattinger nesten 14 prosent over samme periode i 2006. Dette er høyt over veksten på landsbasis som var på vel fire prosent i samme periode.

I Rogaland er det fortsatt den høye aktiviteten i næringslivet som er den viktigste drivkraften bak veksten. Yrkestrafikken økte med nesten 20 prosent, mens kurs- og konferanseovernattingene og ferie- og fritidsovernattinger økte med henholdsvis fem og tre prosent. Dette har ført til at utnyttelsen av romkapasiteten er kommet opp i hele 67 prosent de ni første

månedene i 2007 fra 63 prosent i samme periode i 2006. Kun hotellene i Oslo har høyere gjennomsnittlig kapasitetsutnyttelse enn Rogaland.

PROBLEMER FOR NÆRINGSLIVET

Kapasitetsutnyttelsen er nå blitt så høy at det oppstår problemer med å få tak i hotellrom i ukedagene i Stavanger og Haugesund. Blant bedriftene i Storbyregionen Stavanger (Stavanger, Randaberg, Sandnes og Sola) som generer ti overnattinger eller mer per måned, svarer halvparten at de i stor grad opplever problemer med hotellkapasiteten i sitt nærområde. Andelen bedrifter som opplever tilsvarende problemer er nesten like stor i regionen Haugesund, Karmøy og Tysvær.

ØKENDE LØNNSOMHET

For mange av hotellene er høyere kapasitetsutnyttelse ensbetydende med bedre lønnsomhet. Nesten 80 prosent av hotellene vil bedre lønnsomheten i 2007 sammenlignet med året før. I 2008 tror 60 prosent at den positive lønnsomhetsutviklingen vil fortsette. De resterende venter at nivået vil være omtrent som i dag.

Også restaurantene opplever gode tider. På spørsmålene om lønnsomhet svarer de omtrent det samme som hotellene.

God lønnsomhet de siste tre årene har ført til økende investeringslyst. I følge bedriftsundersøkelsen planlegger halvparten av bedriftene å øke investeringene i 2008 sammenlignet med 2007.

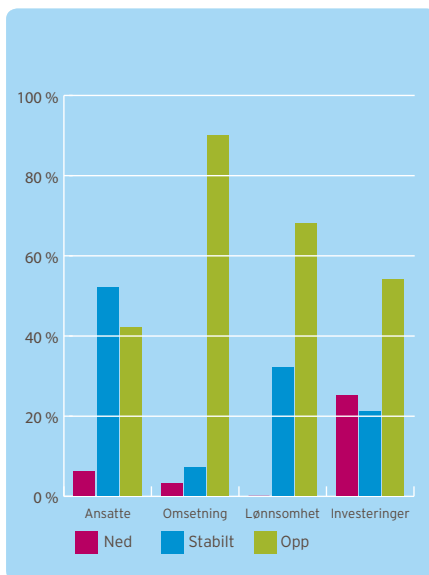
STOR OPTIMISME

Til tross for de rekordgode tidene er det ingenting som tyder på at næringen venter at situasjonen vil stabilisere seg. Ingen andre næringer er så positive til omsetningsutviklingen det kommende året som hotell- og restaurantnæringen. Hele 90 prosent tror på videre vekst.

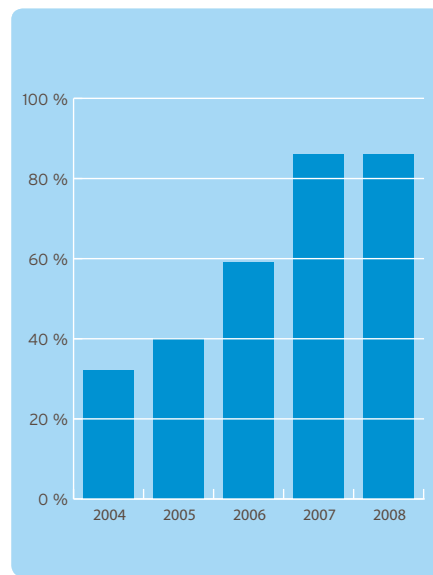
TRENGER FORTSATT FLERE ANSATTE

Den høye aktiviteten har medført at mange utvidet arbeidsstokken i 2007. Vel 40 prosent av bedriftene i undersøkelsen økte bemanningen og den samlede bemanningsveksten ble på 11 prosent. Dette er mye mer enn bedriftene signaliserte ved inngangen til året.

Veksten i 2008 ventes å bli betydelig mer moderat selv om 4 av 10 bedrifter har planer om å øke bemanningen. Det ventes en vekst på vel fem prosent. Det er store rekrutteringsproblemer i næringen. Nesten 60 prosent av bedriftene har ubesatte stillinger og nesten 70 prosent benytter utenlandsk arbeidskraft.

Andelen bedrifter som venter nedgang, stabilitet, eller økning med hensyn til utviklingen i 2008. Kilde: Bedriftsundersøkelsen for Konjunkturbarometeret (n=24)

Andel bedrifter som vurderer markedsutsettene som gode 2004 - 2008. Kilde: Bedriftsundersøkelsen for Konjunkturbarometeret

Sandnes brygge - kulturkafeen i Sandnes

VIL INSPIRERE OG ENGASJERE

Etter en lang prat på en parkeringsplass tok Lena Grimsrud og Siv Sivertsen hverandre i hånden på at de skulle starte kafe sammen innen to år. Da hadde vi nettopp oppdaget at vi hadde samme drøm om å etablere den ultimate kafe, forteller Lena Grimsrud som er daglig leder av Sandnes Brygge. Faktisk så gikk det bare ett år før vi var i gang, forteller hun.

- Og den lille koselige kafeen vi så for oss er nå blitt til et stort konsept med cafe, restaurant, bar, scene, kurs/konferanse og selskapslokaler. Vi har tro på at fleksibel bruk av hele lokalet gir mulighet for stor bredde i tilbudet, og god mulighet for økonomisk inntjening. Utfordringen er å få til et totaltilbud som sikrer jevn aktivitet over dagen, forteller Grimsrud.

- Målet vårt er å skape et levende hus som engasjerer og inspirerer, samtidig som det

også får folk til å senke skuldrene. Vi ønsker å være et sted hvor folk kommer for å få påfyll og hvor gode opplevelser står i sentrum. Særegne omgivelser og lun atmosfære setter stemningen for både smakfulle matopplevelser og kulturelle aktiviteter som stand-up, konserter, salsa- og tangokvelder, bokcafe, utstillinger, foredragskvelder med mer. Konseptet er levende og flere aktiviteter vil komme på nyåret, forteller Grimsrud. Det er også viktig for oss at vi skal være et møtested for folk i alle aldersgrupper og på tvers av kulturelle skillelinjer, forteller Grimsrud.

- Kafeen har vært i drift siden mai 2006, og vi har fått kjempegod respons fra publikum. Det er mange som sier at Sandnes trenger et sted som dette. Oppstartsfasen har vært preget av knallhard jobbing fra morgen til kveld, men det har vært utrolig lærerikt og vi føler oss svært privilegerte som har fått

Gründerne Lena Grimsrud og Siv Sivertsen.

muligheten til å realisere drømmen vår. I dag har kafeen 14 ansatte fordelt på syv ulike nasjonaliteter og omsetningen i 2007 ligger an til å komme opp i fire millioner kroner. - Dette er et konsept vi har virkelig tro på, og vi tror at bredden i tilbudet vårt vil kunne glede mange. Vi har en enorm ståpåvilje og arbeider knallhardt for at konseptet vårt skal ha livets rett, avslutter Grimsrud.

Foto: g23rf

Kultur er god business - men ikke for alle

Kulturnæringene i Rogaland sysselsetter 6.000 personer og omsetter for nærmere 5 milliarder kroner. Forlagsvirksomhet, trykkeri og avisproduksjon står for den største andelen av næringen, både med hensyn til sysselsetting og omsetning. Kulturbedriftene har - ikke uventet - store forventninger til omsetningsvekst og forbedret lønnsomhet i 2008.

BØKER, AVISER OG BLADER SYSSELSETTER FLEST

I Rogaland var det om lag 6000 personer sysselsatt innenfor kulturnæringene ved inngangen til 2007, tilsvarende 2,9 prosent av den totale sysselsettingen i fylket. Rundt hver tredje arbeidsplass ligger i kategorien produksjon av bøker, aviser og blader - en sekkepost som blant annet omfatter forlagsvirksomhet og grafisk industri. Kunstnerisk virksomhet sysselsetter rundt 1000 personer, mens nærmere 800 personer arbeider med radio og TV. Kulturnæringene er utpreget urbane, med tyngdepunktet i næringen lokalisert rundt Stavanger, Sandnes og Haugesund.

KLARE FORVENTINGER TIL VEKST

I bedriftsundersøkelsen vurderer ni av ti bedrifter markedsituasjonen som tilfredsstillende eller god, og forventer en tilsvarende situasjon også i 2008. Bedriftene er også optimister i forhold til forventet omsetningsutvikling. Nesten 90 prosent ventet økt omsetning og samlet sett ventes en omsetningsvekst på rundt 10 prosent. Undersøkelsen er besvart av 31 bedrifter hvor avishus og grafisk industri utgjør hoveddelen av utvalget.

BESKJEDEN SYSSELSETTINGSVEKST

Den samlede sysselsettingen innenfor kulturnæringene har vært stabil de siste årene, og 2007 var intet unntak i så måte. For 2008 forventer vel 40 prosent å øke sysselsettingen, mens halvparten forventer fortsatt stabil sysselsetting. Samlet sett planlegger bedriftene i undersøkelsen en sysselsettingsvekst på snaut tre prosent i 2008. Skjevheter i utvalget gjør at disse tallene må tolkes med forsiktighet.

STOR VARIASJON I LØNNSOMHETEN

Arkitektur, produksjon av bøker, aviser og blader og design er den delen av kulturnæringene som kommer best ut med hensyn til lønnsomhet. Nærmere fire av fem virksomheter innenfor denne delen av næringen hadde positiv driftsmargin i 2006. Flertallet av bedriftene bedret lønnsomheten i 2007 og rundt halvparten tror på bedre lønnsomhet også til neste år. Produksjon av musikk, film, video og foto hadde svakest driftsmargin. Her hadde mer enn halvparten av bedriftene negativ driftsmargin. Innenfor gruppen kunstnerisk virksomhet er marginene noe bedre, men også her gikk over 40 prosent av bedriftene i minus i 2006. Det er særlig virksomhetene som retter seg mot privat-

markedet som sliter med lønnsomhetsutviklingen.

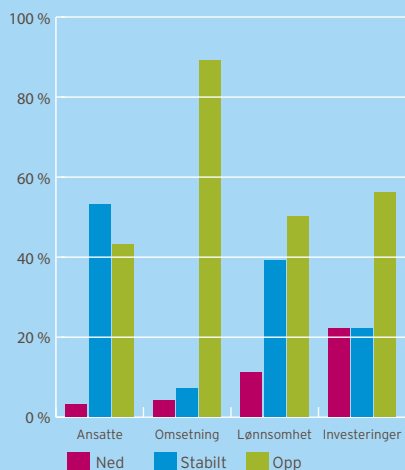
FAKTA:

Kulturnæring defineres som de næringene som fremstiller produkter hvis primære egenskaper er kommunikative, og omfatter bedrifter innenfor både industri, forretningsmessig tjenesteyting, varehandel og personlig tjenesteyting (både offentlig og privat).

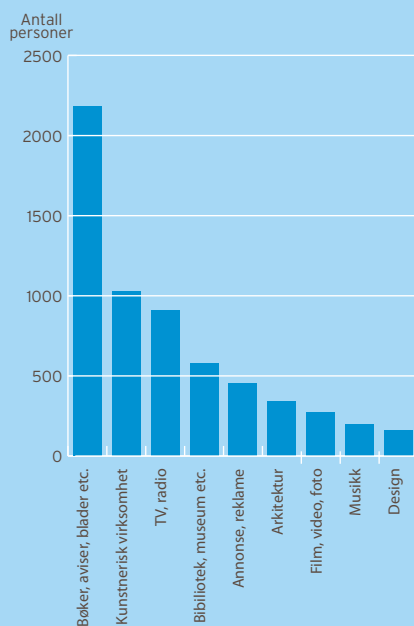
Følgende virksomheter inngår i begrepet;

- Annonse og reklamevirksomhet
- Arkitektur
- Produksjon av bøker, aviser og blader (inkluderer ikke forfattere)
- Design
- Film, foto, video
- Musikkproduksjon (inkluderer ikke musikere)
- Kunstnerisk virksomhet (inkluderer musikere, forfattere, etc)
- TV og radio
- Bibliotek, museum, etc

Studier fra Østlandsforskning viser at kulturnæringen står for omtrent 3,5 prosent av Norges bruttonasjonalprodukt og at den skaper verdier for rundt 33,6 milliarder kroner brutto per år. Rundt 76 000 personer er sysselsatt i kulturnæringene i Norge.

Andelen bedrifter som venter nedgang, stabilitet, eller økning med hensyn til utviklingen i 2008. Kilde: Bedriftsundersøkelsen for Konjunkturbarometeret (n=31)

Sysselsatte innenfor kulturnæringer i Rogaland. Kilde SSB 2007.

KREATIV ENERGI

Det gamle elektrisitetsverket i Haugesund summer av ny energi. Huset er pusset opp og satt i stand, og er leid ut til syv selvstendig næringsdrivende innenfor kreative fag. Ideen til huset ble til i møtet mellom tre personer: Huseier Per Sigurd Velde hadde lenge vurdert bruken av lokalene til kunst og kulturformål. Ved en tilfeldighet luftet han ideen for interiørdesigner Hege Vestbø Sætre og fotograf Øyvind Sætre. Disse gikk med tanker om å samle frilansere i Haugesund til et felles arbeidsmiljø. Resultatet ble etableringen av E-Verk – et kreativt arbeidsfellesskap og kontorfellesskap, med utstillingslokaler og studiofasiliteter sentralt plassert i Haugesund sentrum.

SAMLOKALISERING GIR STYRKE

- Fordelene ved en samlokalisering er mange, sier fotograf Øyvind Sætre. Som frilans pressefotograf og industrifotograf har han jobbet i 13 år med utgangspunkt fra hjemmekontor, og setter stor pris på både det faglige og det sosiale fellesskapet han finner i E-verk. - For første gang har jeg mulighet til å invitere mine forretningsforbindelser til et representativt lokale, og jeg har mulighet til å eksponere arbeidet mitt gjennom utstillinger i felleslokalene her. Vi var i tett dialog med huseier under oppussingen, og fikk være med å sette vårt preg på det endelige resultatet. Leietakerne i E-verk spenner fra lydproduksjon til smykkedesign,

og den kreative spennvidden er stor. - Vi ser allerede nå at vi drar nytte av hverandre i oppdragssammenheng. Til sammen har vi et omfattende nettverk, og flere av oss jobber innenfor nært relatert virksomhet. Dessuten gir det sosiale fellesskapet grobunn for nye kreative ideer. Sætre har hatt en jevnt stigende omsetning i alle sine år som fotograf, men i 2007 har omsetningen vært "all time high". Han forventer at markeds-situasjonen skal holde seg god også neste år. Utfordringen ligger i å følge opp alle oppdragene som kommer inn. Å løse dette gjennom ekspansjon er ikke like lett, mener Sætre. - Det personlige uttrykket er viktig for mine oppdragsgivere. Å ansette flere kan derfor være et stort sjansespill. Jeg tror nok heller jeg vil fortsette å være lykkelig som liten!

Kildehenvisninger

Samlet vurdering

SSB

Norsk økonomi

Utarbeidet av NHO ved Einar Jakobsen og Aslak Larsen Molvær

Arbeidsmarkedet

Utarbeidet av NAV Rogaland ved Einar Talgø

Transport - næringslivets akilleshæl?

Utarbeidet av NHO-Rogaland ved Bjørn Stangeland og Asplan Analyse

Offentlige investeringer

Kommunal- og regionaldepartementet
Undersøkelse for Konjunkturbarometeret
blant offentlige virksomheter 2006 og 2007
SSB
Statsbudsjettet

Energi

Bedriftsundersøkelsen for Konjunkturbarometeret
Dong v/ Anders Mørland
Innovasjon Norge
IRIS
Ryfylke IKS
SSB
Stavangerregionen Næringsutvikling

Mekanisk industri og metallvareindustri

Bedriftsundersøkelsen for Konjunkturbarometeret
Marine Aluminium v/ Jan Johannesen
SSB

Øvrig industri

Bedriftsundersøkelsen for Konjunkturbarometeret
Navico v/ Geir Henning Risholm
SSB

Bygg og anlegg

Bedriftsundersøkelsen for Konjunkturbarometeret
SSB
Øster Hus Gruppen v/ Oddgeir Eikeskog

Primærnæringene

Norsk Institutt for Landbruksforskning (NILF)
Norwegian Lobster Farm v/ Asbjørn Drengstig
Professor Frank Asche
SSB
Statens Landbruksforvaltning
Sør Norges Fiskarlag v/ Valter Rasmussen

Transport

Bedriftsundersøkelsen for Konjunkturbarometeret
Knutsen OAS Shipping AS v/ Trygve Seglem
SSB

Offentlig forvaltning

SSB
Innovasjon Norge v/ Karl Bøe Skogen

Privat personlig tjenesteyting

Bedriftsundersøkelsen for Konjunkturbarometeret
Grenseløs Helse v/Kenneth Auestad
SSB

Bank, finans og forretningsmessig tjenesteyting

Bedriftsundersøkelsen for Konjunkturbarometeret
Energy Ventures v/ Ole Melberg
SSB

Varehandel

Bedriftsundersøkelsen for Konjunkturbarometeret
Dalanerådet v/ Inger Christensen
Eikunda v/ Kåre Tjåland
Handels- og Servicebedriftenes Hovedorganisasjon (HSH)
Opplysningsrådet for veitrafikken
SSB

Hotell og restaurantvirksomhet

Bedriftsundersøkelsen for Konjunkturbarometeret
Sandnes Brygge v/ Lena Grimsrud
SSB

Kulturnæringene

Brønnøysundsregisteret
Bedriftsundersøkelsen for Konjunkturbarometeret
E-Verk v/ Øyvind Sætre
SSB

Denne utgaven av Konjunkturbarometeret er utarbeidet av
Asplan Analyse ved
Cand. Oecon Bjørn-Marius Larsen,
Cand.polit Sveinung André Kvalø
Siv.øk Kristin Barvik,
Siv.øk Sven Haugberg
Cand.polit Lise Haaland Eriksen,
Siv.ing. Olav Hauge
og Cand.merc Ola Saua Førland,
med sistnevnte som prosjektleder.

Styringsgruppe for Konjunkturbarometeret

Nina Othilie Høiland, Sandnes kommune,
Øystein Hansen, LO i Rogaland,
Bjørn M. Stangeland, NHO-Rogaland,
Karl Bøe Skogen, Innovasjon Norge
Rogaland,
Helge Ims, SpareBank 1 SR-Bank,
Bjørn Kjetil Hellestre SpareBank 1 SR-Bank,
Einar Talgø NAV Rogaland,
Erik Lindboe Rogaland Fylkeskommune,
og Bjarte Dybvik Stavanger-regionen
Næringsutvikling, med sistnevnte som leder av styringsgruppen.

Redaksjonen avsluttet 10. desember 2007

Utgivelsesdato 3. januar 2008

Design og produksjon: Oktan Apropos

Foto: Håkon Vold

Konjunkturbarometeret og kildehenvisninger finner du på
www.irogaland.no/konjunkturbarometer

Returadresse:
SpareBank 1 SR-Bank, Postboks 250, 4066 Stavanger

Januar 2008

Konjunkturbarometeret for Rogaland

